

Türk Dizileri Üzerine Yapılan Uluslararası Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of International Academic Studies on Turkish TV Series

Ferhat Kaçar¹

Öz

Bu makale, Türk dizilerinin uluslararası alandaki etkisini ve gelişimini inceleyen bir bibliyografik analiz sunmaktadır. Türk dizileri, dünya genelinde yayınlanmakta ve izleyiciler tarafından ilgi görmektedir. Buna bağlı olarak son yıllarda uluslararası alanda Türk dizileriyle ilgili yapılan akademik çalışmaların sayısında ve çeşitliliğinde bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle Türk dizilerine ilişkin uluslararası alanda yapılan çalışmaların incelenmesi önemlidir. Bu çalışma, literatür taraması ve bibliyometrik analiz yöntemleri kullanılarak Türk dizileri üzerine uluslararası alanda yapılan akademik çalışmaların nitelik ve niceliğini ortaya koymaktadır. Bibliyometrik analizler, R Studio ortamında çalışan, Bibliometrix paketinin web tabanlı arayüzü olan Biblioshiny kullanılarak grafikler ve ağ haritaları oluşturulmuştur. Örneklem olarak, Web of Science (WOS) veri tabanında dizinlenen dergi ve kitap makaleleri seçilmiştir. Türk dizileriyle ilgili belirlenen anahtar kavramlar doğrultusunda toplamda 58 makalenin analizi yapılmıştır. Analiz kapsamında makalelerin yıllara göre dağılımı, ortalama atıf sayıları, öne çıkan anahtar kelimeler, kullanılan yöntemler ve analiz teknikleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, Türk dizileriyle ilgili yapılan akademik çalışmaların zayıf bir ilişki ağına sahip olduğunu ve bu çalışmaların WOS veri tabanında dizinlenmesine rağmen ortalama atıf sayılarının düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca, birçok makalede yöntem bilgisine yeterince yer verilmediği, analizlerin dayandığı temellerin açıkça belirtilmediği ve elde edilen sonuçların net olmadığı görülmüştür. Uluslararası alanda Türk dizilerinin etkisinin artmasına paralel olarak yapılan çalışmaların sayısında artış gözlemlense de daha fazla nitelikli çalışmalara ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dizileri, Etki Çalışmaları, Bibliyometrik Analiz, Web of Science.

Abstract

This article presents a bibliographic analysis of the impact and development of Turkish TV series in the international arena. Turkish TV series are broadcast worldwide and attract the attention of viewers. Accordingly, in recent years, there has been an increase in the number and diversity of academic studies on Turkish TV series in the international arena. For this reason, it is important to examine the studies on Turkish TV series in the international arena. This study examines the quality and quantity of academic research on Turkish TV series in the international arena, employing literature review and bibliometric analysis methods. Bibliometric analyses, graphs, and network maps were created using Biblioshiny, the web-based interface of the Bibliometrix package running in the R Studio environment. Journal and book articles indexed in the Web of Science (WOS) database were selected as the sample. A total of 58 articles were analysed in line with the key concepts related to Turkish TV series. Within the scope of the analysis, the distribution of articles according to years, average number of citations, prominent keywords, methods used, and analysis techniques were examined. The findings show that academic studies on Turkish TV series have a weak network of relationships and that the average number of citations is low despite the fact that these studies are indexed in the WOS database. In addition, many articles have insufficient methodological information.

Keywords: Turkish Series, Impact Studies, Bibliometric Analysis, Web of Science.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 07 / 02 / 2025

Accepted: 27 / 09 / 2025

¹Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü Öğretim Üyesi, Şanlıurfa, Türkiye, kacarferhat@harran.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4053-7163>.

Giriş

Türk dizileri, son yıllarda farklı kıtalarda geniş bir izleyici kitlesine ulaşarak uluslararası alanda büyük bir popülerlik kazanmıştır. Özellikle Orta Doğu, Latin Amerika, Avrupa ve Asya'da yoğun ilgi gören Türk dizileri, yalnızca eğlence sektörünü değil, aynı zamanda Türkiye'nin kültürel açıdan tanıtımını, turizmini ve ekonomik ilişkilerini de olumlu yönde etkilemektedir. Artan izlenme oranları ve dijital platformlardaki geniş dağıtım ağı sayesinde, küresel medya endüstrisinde önemli bir yer edinmeye devam etmektedir. Bunun karşısında birçok dünya ülkesi, Türk dizilerinin kendi ülkelerinde yayılmasını engellemeye çalışsa da Türk dizileri, uluslararası alanda ABD'den sonra dünya dizi pazarında ikinci büyük ihracatçı konumuna gelmeye başlamıştır (Öztürkmen, 2018; Zgurić, 2021). Türk dizilerinin bu gelişimi ve başarısı, son on yılda çeşitli disiplinlerde analiz konusu haline gelmesinden ötürü, küresel bir sosyal olgu olarak da dikkat çekmektedir. Farklı ülkeler tarafından yapılan veya farklı ülkelerde yürütülen çalışmalar, bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin önemli isimlerinin yurtdışında yayınlanan Türk dizilerine ilişkin ifadeleri, Türk dizilerinin önemli kültür ve yumuşak güç unsuru olarak öne çıktığı anlaşılmaktadır. 2012 yılında Türkiye Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı'nın yaptığı şu açıklama, Türk dizilerinin etkisini ortaya koymaktadır: *"Dizilerle her eve girebilir ve Türk kültürünün etkisini yayabiliriz"* (Amzi-Erdogdular, 2019:886). Yanı sıra, Türkiye Cumhurbaşkanlığı İletişim Eski Başkanı Fahrettin Altun'un Türk dizilerine yönelik açıklamaları, bu dizilerin yurtdışındaki başarısını ve etkisini gözler önüne sermektedir. Altun, son yıllarda Türk dizilerine olan küresel talebin hızla arttığını belirterek, dünya genelinde bir milyara yakın insanın bu dizileri izlediğini ve bunun büyük bir başarı olduğunu vurgulamaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2024).

Mattelart'a (1994) göre, dünya küresel bir kültür arayışı içindedir. Türk dizileri, popüler kültür ve küresel dolaşımdaki konumu günümüzde bir kültür politikası konusu haline gelmiştir (Hidalgo, vd., 2021). Son yıllarda Türk dizileri, küresel medya platformlarında dikkat çekici bir şekilde öne çıkmaktadır. Latin Amerika, Orta Doğu, Batı Avrupa ve hatta Uzak Doğu'da geniş bir izleyici kitlesine ulaşarak, farklı kültürler arasında köprüler kurmakta, izleyicinin ilgisini ve beğenisi oluşturmaya devam etmektedir. Dolayısıyla, izleyiciler üzerindeki etkisi, oluşturduğu algı, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla önemli bir inceleme alanı oluşturmaktadır. Bu çalışma, Türk dizileriyle ilgili yapılan araştırmaların nicelik ve niteliklerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Sosyal bilimlerin birçok alanında bibliyometrik analizlerle yapılmış çalışmalar olmasına rağmen, iletişim bilimleri genelinde ve özellikle Türk dizileri özelinde sadece bir kongrenin yapılmış olması (Eşidir vd., 2024), literatür açısından önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Türk dizilerine ilişkin uluslararası literatüre bakıldığında da nicelik ve nitelik olarak akademik ilgilinin istenildiği düzeyde olmadığı görülmektedir.

WOS veri tabanında Türk dizilerine ilişkin çalışmalara bakıldığında önemli bir kısmının doküman analizi veya belirli Türk dizilerinin odağa alınarak belirli tema ve konulardan yola çıkılarak analizler veya karşılaştırmalar yapılmıştır (Agiş, 2022; Algan ve Kaptan, 2023b; Arslan ve Tetik, 2021; Baran, 2023; Brileva, 2023; Bulut ve Winter, 2023; Çelik, 2022; Çevik, 2019; Falchetta, 2022; Gündüz, 2020; Gürkan vd., 2024; Iturri, 2021; Kaptan ve Kraidy, 2021; Sevim, 2016; O'Neil, 2013; Paiva vd., 2024; Panjeta, 2014; Yıldırım, 2021; Zorlu, 2022). Bu çalışmaların yanı sıra WOS'ta yayınlanan çalışmalardan çok azının etki çalışmaları olduğu görülmektedir. Örneğin, Çelik ve Seçil (2021), Türkiye'deki televizyon izleyicileri üzerinde 404 kişiyle yaptıkları nicel araştırmada, televizyon dizilerinin insan ilişkileri ve değer yargılarına dair önemli mesajlar verdiğini; izleyicinin televizyon izleme süresi ile diziler aracılığıyla aktarılan değer yargılarını benimsemesi arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Antezana Barrios ve arkadaşları (2021), Şili'de gerçekleştirdikleri araştırmada, izleyicilerin beklentilerinin Türk dizileri aracılığıyla karşılandığını ortaya koymaktadır. Bu dizilerde öne çıkan kültürel zıtlıklar ve anlatı yapıları, izleyicilerin hem kendilerinden farklı olanla özdeşleşmelerine hem de "öteki"ni tanıyarak kendi deneyimlerini doğrulamalarına imkân sağlamaktadır. Araştırma sonucunda, izleyicilerin bu süreçte hem farklı olana karşı bir yakınlık geliştirdikleri hem de kendilerini psikolojik olarak daha güvende hissettikleri tespit edilmiştir.

Türk dizilerinin uluslararası alanda önemli bir etkiye sahip olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmasına rağmen, dizilerin izlendiği başlıca kıtalar, bölgeler ve ülkeler (Aslan, 2019; Türk, 2024) göz önünde bulundurulduğunda, bu alandaki akademik çalışmaların hâlen başlangıç aşamasında olduğu söylenebilir. Bu çalışma, Türk dizileriyle ilgili uluslararası literatürde (WOS) yayımlanmış makalelerin kapsamlı bir değerlendirmesini yaparak, mevcut araştırma eğilimlerini ortaya koymakta ve gelecekteki çalışmalar için kapsamlı bir yol haritası sağlamaktadır. Akademik yayınlar sayesinde, Türk dizilerinin küresel ölçekteki etkisi giderek daha belirginleşmekte ve bu çalışmalar, dizilerin farklı kıtalar ve kültürler üzerindeki yaygınlığı ile etkisini anlamaya yönelik değerli veriler sunmaktadır. Dolayısıyla bu makalenin amacı, Web of Science (WOS) veri tabanında Türk dizileri üzerine yayımlanmış akademik çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyerek bu alandaki bilimsel üretimin nicelik ve niteliksel özelliklerini ortaya koymaktır. Çalışmada öncelikle bibliyometrik analizleri güçlendirecek bir literatür yazımı gerçekleştirilmiş, daha sonra detaylı yöntem bilgisi verildikten sonra analizlere geçilmiştir. Analizlerin kapsamı açısından WOS veri tabanında Türk dizileriyle ilgili belirlenen anahtar kavramlar doğrultusunda 65 makale incelenmiş, Türk dizileriyle doğrudan ilişkili olmayan 7 makale analizden çıkarılarak toplamda 58 makaleden hareketle analizler yapılmıştır. Analiz kapsamında makalelerin yıllara göre dağılımı,

ortalama atıf sayıları, öne çıkan anahtar kelimeler, kullanılan yöntemler ve analiz teknikleri incelenmiştir. Veri analizinde, R Studio ortamında çalışan Bibliometrix paketinin web tabanlı arayüzü olan Biblioshiny kullanılarak çeşitli şekil ve grafikler oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular, betimleyici ve yorumlayıcı analizlerin ardından değerlendirilerek sonuç kısmı oluşturulmuştur.

1. Literatür İncelemesi

Farklı ülkelerde Türk televizyon dizileri üzerine yapılan çalışmalar, bu dizilerin giderek artan bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Türk dizilerinin etkisi, Türkiye ile sosyo-kültürel yakınlığı ve güçlü iletişimi bulunan Orta Asya ülkeleri başta olmak üzere, dünyanın pek çok bölgesinde giderek artmaktadır. Dünyanın farklı bölgelerinde yapılan birçok çalışma bu durumun bir göstergesidir (Yanardağöğlu ve Karam, 2013; Celikkol, 2022; Özalpman ve Özmen, 2023; Ivanović ve Kovač, 2022; Tahralı vd., 2023; Kaçar, 2024; Özalpman, 2024). Türk dizileri farklı ülkelerde veya bölgelerde tarihsel süreçte gerçekleşen olayları da işlemektedir. Türk dizilerin Türkiye dışındaki olaylara yaklaşımı uluslararası çalışmaların araştırma konusu haline gelmiştir. Bu doğrultuda Brileva'nın (2023), *Kurt Seyit ve Şura* (2014) dizisine odaklanarak yürüttüğü araştırma, bu durumun açık örneklerinden biridir. Söz konusu makale, dizinin Rusya'daki algısını, Türkiye ve Rusya gibi iki farklı kültürel bağlam arasında ortaya çıkan bir "yanlış anlama" örneği olarak ele almaktadır. Celikkol ve Kraidy'nin (2023), Bulgaristan'da Türk dizilerine ilişkin 71 makaleyi inceledikleri çalışmalarında, Türk dizilerinin hem Osmanlı geçmişinden kaynaklanan tarihsel gerilimleri hem de modern kültürel beğeniyi yansıtan çelişkili tutum ve tepkileri ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Laroche'nin (2021) Yunanistan'da yaptığı çalışmada, Türk dizilerinin Yunanistan'da tarihsel önyargılara rağmen, kültürel benzerlikler ve alternatif modernlik algısı üzerinden Türklere ve Türk kültürüne ilişkin yerleşik algıları değiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Farklı olarak başka bir çalışmada Türk televizyon dizilerinin Hindistan'da geleneksel medyada yer bulamasa da sosyal medya ve korsan dijital ağlar üzerinden yaygınlaşarak, ulusötesi medya akışının alternatif ve gayiresmî yollarla nasıl gerçekleştiğini gösterdiğini ortaya koymaktadır (Pandit ve Chattopadhyay, 2021). Bunların yanı sıra Şili (Aslan, 2019; Barrios vd., 2021), Kenya, Mozambik ve Senegal (Ruiz-Cabrera ve G1/4rkan, 2023) gibi ülkelerde çalışmalar yapılmış ve Türk dizilerinin uluslararası izleyicileri etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Türk dizilerinin yurt içi ve yurt dışı birçok araştırmacının dikkatini çektiği söylenebilir. Özalpman (2024), Avusturya'nın başkenti Viyana'da yaptığı etnografik çalışmada, Polonya diasporasındaki genç kadınların *Muhteşem Yüzyıl* dizisini izleme nedenlerini, bu diziyi kendi yaşadıkları baskıcı toplumsal cinsiyet rejimleriyle nasıl karşılaştırdıkları ve yorumladıklarını incelemiştir. Türk dizileri, yumuşak güç oluşturanın yanı sıra bireylerin dizilerdeki karakterlerle özdeşleşme ve kimlik deneyimlerini etkileyen önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Ivanović ve Kovač (2022), Türk dizilerindeki melodram yapısını incelemiş ve Hırvatistan'daki *Yaprak Dökümü* dizisiyle ilgili bir forumda yer alan izleyici yorumlarını analiz etmiştir. Çalışmada, aile krizleri ve muhafazakârlaşan aile yapısına dikkat çekilmiştir. Başka bir çalışmada sabit kimlik anlayışına ilişkin tespitleri ortaya koymaya çalışmıştır (Tahralı vd., 2023). Bu çalışmalarla Türk dizilerin sadece etki çalışmaları değil, toplumların kimlik beklentilerini, yaşam tarzlarını, dinsel anlayışlarını ve duygularını etkilediği görülmektedir.

Bütün bu araştırmalarda Türk dizilerinin dünya genelinde ilgi görmesinin birçok nedeni olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Türk dizilerinin dünya genelinde artan izleyici kitlesine ulaşmasında pek çok etken rol oynamaktadır. Bu durumun temel nedenlerinden biri, coğrafi ve kültürel yakınlık ile modernleşmekte olan ülkelerde geleneksel ile modern arasındaki çatışmanın ilgi çekici bulunmasıdır (Kaçar, 2022). Ayrıca Türk dizilerinde aile bağları, sadakat ve fedakârlık gibi duyguların derinlemesine işlenmesi, bu değerlere kültürel yakınlık hisseden ülkelerde karşılık bulmaktadır (Türk, 2024). Son yıllarda televizyon kanalları arasındaki rekabet sayesinde prodüksiyon kalitesinin artması, dünya çapında tanınan dizi oyuncularının yetişmesi, özgün ya da başarılı uyarlama senaryoların yazılması, İstanbul'un doğal güzellikleri ve tarihi mekânlarının etkileyici biçimde kullanılması da bu ilgiyi artıran faktörler arasındadır. Ayrıca, uluslararası televizyon pazarlarında güçlü bir varlık gösterilmesi ve etkili pazarlama stratejilerinin geliştirilmiş olması da Türk dizilerinin küresel düzeyde izlenirliğini artırmaktadır.

Türk televizyon dizilerinin yaygınlaşmasının önemli başka bir nedeni de ülkelerin daha önce Soap opera tarzı dizilere alışmış olmasıdır. Yapılan birçok çalışma bu durumu desteklemektedir. Örneğin Türk televizyon dizileri, Hindistan'daki ana akım, Hintçe dilindeki televizyon dizilerinde mevcut olan anlatı ve estetik içeriğin doğal bir uzantısı haline geldiği (Pandit ve Chattopadhyay, 2021: 47) için Hint izleyiciler sıklıkla izlemektedir. Türk dizileri, dünyanın birçok ülkesinde ana akım izleyiciler tarafından, işlenen temaların kendilerine yakın bulunması nedeniyle ilgi görmektedir. Ayrıca sosyal medya ve video paylaşım platformları, dizilerin uluslararası yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Türk dizilerine ilişkin yabancı hayran kitleleri ve fandom gruplarının oluşumuna odaklanan araştırmalar da bu rolü desteklemektedir (Yakın ve Kaymas, 2024).

Türk dizileri, popüler kültür ürünleri olarak da değerlendirilmektedir (Kaçar, 2025). Dolayısıyla Türk dizileri, küresel popüler kültürün ve kültür endüstrisinin yaygınlaşmasında ve kabul görmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Dizilerin içine yerleştirilen markalar, reklamlar, karakterlerin küresel yaşam biçimleri, izleyicinin beklentilerini değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Bu doğrultuda, Türk dizileriyle ilgili yapılan araştırmalar yalnızca yumuşak güç ve kimlik temalarıyla sınırlı değildir; aynı zamanda dizilerde yer alan marka temsillerinin, izleyicilerin bu markalara yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği de anlaşılmaktadır (Basgoze ve Boztrak, 2021). Bununla birlikte Türk dizi ve filmleri destinasyonlar için kullanılan önemli unsurlardan biri haline gelmiştir (Connell, 2012: 139; Iwashita, 2008). Yapılan bir çalışmada Türk dizilerin artan ihracatı ve gittikçe dünyanın farklı bölgelerde izlenmesi, Türkiye'deki turizme önemli etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kantarci vd., 2017).

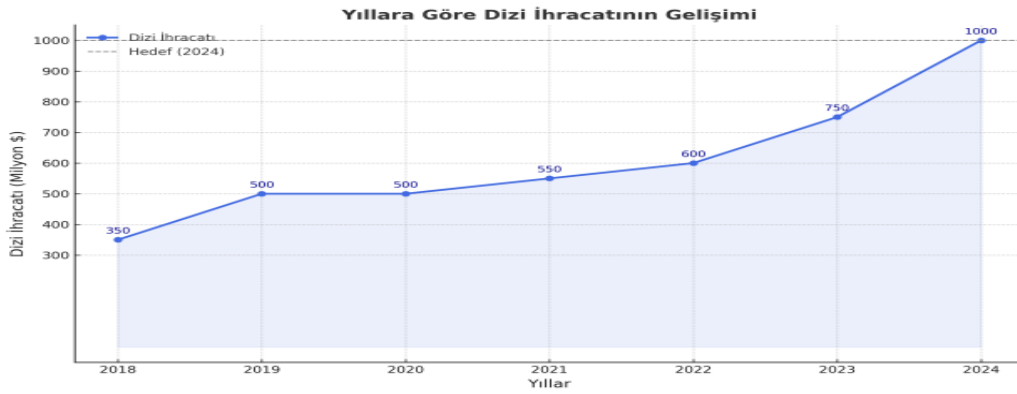
Türk dizileri, destinasyon, sosyo-kültürel ve ekonomik unsurların yanı sıra, çok sayıda kişinin çalıştığı ve her yıl ortalama onlarca dizinin üretildiği dinamik bir sektör haline gelmiştir. Türk dizi sektörünün dinamikleri ve her yıl artarak devam eden üretimi, televizyon endüstrisinin organizasyon yapısından teknik kaliteye, içerikten türe kadar çeşitli değişimleri beraberinde getirmektedir (Emre Cetin, 2016; Paris, 2013). Türk dizi sektöründeki değişimleri ilgili yapılan bazı araştırmalarda ise, sektörel gücü ortaya koymak amacıyla alanda çalışan profesyonellerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Akikol vd., 2024). Bu araştırmalar, sektörde karşılaşılan zorlukların yanı sıra sektördeki gelişmeleri de ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda Acosta-Alzuru (2021) Meksika ve Türkiye'de dizi sektöründeki insanlarla yapılan görüşmelerde Türk dizilerin küresel bir ayak izi bıraktığı sonucuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla Türk dizilerine olan teknik ilgi, her geçen gün artmaktadır.

WOS veri tabanında Türk dizilerine ilişkin çalışmalara bakıldığında Türk dizilerle ilgili birbirinden farklı birçok konuda çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak Türk dizilerinin yaygınlaşan etkisi göz önünde bulundurulduğunda uluslararası literatürdeki makalelerin sayısı çok az olduğu söylenebilir. Dünyanın birçok ülkesinde çalışmalar yapılmış olsa da Türk dizilerine ilişkin nitelik ve nicelik olarak çalışmaların artırılması gerekmektedir. WOS tabanında toplam 65 makalenin sadece 18'i izleyicilere dönük ampirik çalışmalardan oluşmaktadır. Bu alanda etki çalışmalarına olan ihtiyacın olduğunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar Türk dizileri popüler kültürün en önemli taşıyıcı unsurlarını oluştursa da farklı sosyo-kültürel evrene ait olduğu için Amerikan dizilerinden ayrılmaktadır. Ayrıca Türk dizilerine yönelik dünyanın bütün bölgelerinde artan ilgili Türk dizilerine ilişkin çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bunun için Türk dizilerine ilişkin çalışmaların yetersizliği literatür açısından bir eksiklik olarak düşünülebilir. Bu makale çalışması, Türk dizilerinin uluslararası etkisini ele almakta; dizilerin küresel ölçekte popüler kültürel ürünü ve yüksek piyasa değerine sahip endüstri haline gelişinin, sosyo-ekonomik ve politik koşullarla ilişkili olarak yapılan çalışmalarda nasıl yansıtıldığını incelemektedir. Bu doğrultuda, mevcut literatürün niceliksel ve niteliksel yönleri ortaya konulmaktadır.

1.1. Türk Dizilerinin Uluslararası Serüveni ve Tematik Yapısı

Türk dizilerinin yurtdışına çıkması ve izleyicilerin beğenisini kazanmasının yaklaşık 50 yıllık bir serüvene dayanır. İlk yurt dışı serüveni 1974 yılında "*Kaynanalar*" adıyla yayınlanan, melodram öğeleri de taşıyan bir aile komedisi ile başlamaktadır. Büyük bir başarıya imza atan *Kaynanalar* dizisi, "Türk mizah ve melodramının" ithal drama programlarıyla rekabet edebileceğini göstermiş ve bir yıl sonra drama türünün ilk dizisi olan "*Aşk-ı Memnu*" yayımlanmıştır (Öztürkmen, 2018:33). 1975 yılında TRT'de yayımlanan *Aşk-ı Memnu* dizisi, 1981 yılında Fransa'ya satılarak Türk dizilerinin uluslararası alandaki ilk yayılım örneklerinden biri olmuştur. Sonraki yıllarda farklı Türk dizileri yurt dışına satılmış olsa da, dünya genelinde geniş izleyici kitlelerine ulaşmaları ve uluslararası alanda yoğun ilgi görmeleri zaman almıştır. Birçok araştırmacı, Türk dizilerinin asıl gelişiminin 2000'li yıllarda başladığı konusunda hemfikir olmuşlardır (Amzi-Erdogdular, 2019; Emre Cetin, 2016; Kaçar, 2022; Öztürkmen, 2018; Paris, 2013). Dolayısıyla 2001-2002 yıllarında vizyona giren "*Deli Yürek*" ile gerçek anlamda Türk dizi ihracatı gerçekleşmiştir. 2007 yılında "*Gümüş*" ile ivme kazanan dizi ihracatı "*Binbir Gece* (2009)" dizisiyle artarak devam etmiştir. Arap ülkelerinde ilk popüler olan dizi Türkiye'de "*Gümüş*" olarak bilinen Arapça "*Nur (Noor)*" ismiyle ekrana gelen dizi olmuştur (Deniz, 2010). Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde, *Gümüş* dizisinin finalini izleyen 15 yaş üzeri 85 milyon izleyicinin 50 milyonunun kadın olduğu belirtilmektedir (Buccianti, 2010). *Gümüş* dizisinin bu başarısından sonra "*Binbir Gece*" dizisi ve "*Muhteşem Yüzyıl*" yayına girdiği 2011 yılından itibaren dizilerin ihracat rakamları ve etkisi hızla katlanarak devam etmiştir (Bhutto, 2019; Kaçar, 2022; Şentürk, 2018).

Günümüzde Türk dizileri, uluslararası alanda geniş bir izleyici kitlesine ulaşarak farklı ülkelerde yayınlanmaktadır. Türk televizyon endüstrisinin ağırlıklı olarak televizyon dizilerinden oluşan kültürel ihracatı, 2000'lerin ortalarından bu yana yalnızca Orta Doğu ve Türkiye'nin diğer komşu ülkelerinde değil, Asya'dan Latin Amerika'ya kadar tüm dünyada önemli bir etki yaratmıştır (Algan ve Kaptan, 2023a; Bhutto, 2019). Özellikle "*Muhteşem Yüzyıl*" dizisinin 86 ülkede yayınlanarak Japonya ve Çin pazarına girmesi, Vietnam dahil olmak üzere 47 ülkeye satılarak en yüksek satış fiyatına ulaşması Türk dizi piyasasına önemli bir ivme kazandırmıştır. Türk dizilerinin uluslararası izleyiciler üzerindeki etkisi bilinse de ihracat sürecini doğrudan takip eden ve denetleyen resmi bir kurum bulunmadığı için kesin rakamlara ve bu etkilere dair net veriler elde etmek zordur. Şekil 1'de Türk dizilerin son 7 yılda artan ihracat rakamlarını göstermektedir.

Şekil 1. Türk Dizilerine Ait Yıllara Göre İhracat Rakamları

Kaynak: (<https://www.ekonomist.com.tr/makale/dizi-ihracatinda-hedef-cin-pazari-49277>, Erişim Tarihi: 05.12.2024)

Tüm belirsizliklere rağmen Türk dizileri, uluslararası pazarda önemli bir yer edinmiş ve ihracat rakamları açısından dikkate değer bir seviyeye ulaşmıştır. Resmi izlenme oranları ve ihracat gelirleri tam olarak kayıt altına alınmasa da yapılan araştırmalar ve ihraç edilen yapımlar, sektörün küresel pazarda güçlü bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. 150'den fazla ülkede yayınlanan Türk dizileri, Türkiye'nin tanınırlığını artırarak ülke markasına katkı sağlamakta, aynı zamanda Türk ürünlerinin dış pazarlara açılmasına, kültürel etkileşimin artmasına ve turizmin gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Türk dizilerinin bu katkılarının artmasının temelinde işlediği temaların ve yansıttığı yaşam biçiminin önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Diziler genellikle yakışıklı bir erkek ile güzel bir kadın arasındaki ilişkiye odaklanmakta, bu ilişkiler üzerinden Türkiye'deki toplumsal yaşamı, aile yapısı ve cinsiyet rollerine dair temaları işlemektedir. Buna bağlı olarak da Türk dizilerinde, fakir-zengin, kentli-köylü ve adalet gibi toplumsal ikilikleri ele alan hikâyeler anlatılmaktadır (Thussu, 2018). Aynı zamanda sevgili veya eşine saygılı, romantik ve hoşgörülü bir ilişkiyi merkezine alan senaryolar, dizilerin yayınlandığı ülkelerde ilgi görmesine neden olmaktadır.

Türk dizilerin tematik yapısı, kültürlerarası ilişkilerde önemli bir avantaj sağlayarak geniş bir izleyici kitlesine hitap etmektedir. Aile içi ilişkiler, aşk, özlem, kıskançlık, hırs, sadakat ve bağlılık gibi evrensel konulara odaklanmaktadır. Bu yapımlar, Türk kültürünü yansıtırken aynı zamanda küresel yaşam biçimlerine uyumlu hikâyeler sunarak farklı toplumlarda da yankı uyandırmaktadır. Özellikle kadın-erkek ilişkileri, aşk ve evlilik gibi konular, küresel gelişmelere paralel olarak işlenmektedir. Bu bağlamda, diziler insanların duygularını, kaygılarını ve beklentilerini ele alarak geniş kitlelere ulaşabilmektedir (Cereci, 2014: 7-8; Kaçar, 2022). Ayrıca Türk dizilerinin yaygın olarak izlendiği ülkelerde modernliğin gecikmeli olarak yaşanmasının da etkisi vardır. Seküler yaşam tarzıyla öne çıkan Türk dizileri, modernleşmeye çalışan toplumların benzer sancılarını ve acılarını dile getirdiği için daha fazla talep görmektedir. Özellikle son yıllarda, televizyon dizilerinde hem seküler hem de muhafazakâr bireylerin temsil edilmesi, farklı coğrafyalardaki Müslüman ülkelerde bu dizilerin izlenme oranlarını artırmaktadır (Yetkiner, 2024). Müslüman bir ülkede dizilerin sunduğu "modern ve seküler yaşam", birçok toplumun izleyicinin kafasında belirli bir yaşam biçimini tetiklemektedir.

Öte yandan Türk dizilerinin melodram ve soap operalarla olan ilişkisi önemlidir. Türk dizileri, Amerikan Soap operalarıyla bazı benzerlikler taşısa da (Brunsdon, 2002) daha çok 'melodram' geleneğinin bir parçası olarak Mısır (Abu-Lughod, 2008), Brezilya (Brown, 2011) veya Hindistan (Munshi, 2020) gibi Batı dışı bağlamlarda görülen formatlara benzeyerek melez bir nitelik taşımaktadır. Türk dizilerinin hem türsel yapısı hem de işlediği evrensel temalardan dolayı son yıllarda daha fazla uluslararası izleyicileri beğenisini kazanmaktadır. Ayrıca Türk dizilerinin çekiciliği, dindarlık ve sekülerliği dengeli bir şekilde yansıtmalarıyla ilişkilendirilebilir. Kadın-erkek ilişkilerinin Arap toplumlarına kıyasla daha eşitlikçi resmedilmesi, kadın karakterlerin güçlü ve bağımsız gösterilmesi, İslam coğrafyasındaki birçok ülkenin Türk dizilerine olan talebini artırmaktadır. Öte yandan, karakterlerin hem Müslüman hem de seküler bir yaşam tarzını benimsemesi izleyiciler açısından dikkat çekici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bunlarla birlikte, görsel olarak dikkat çekici oyuncuların tercih edilmesi, dizilerin uluslararası izleyiciler için daha çekici hale gelmesinde etkili olmaktadır.

Buna paralel olarak, Ortadoğu'daki ataerkil toplum yapısını sorgulayan bu yapımlar, izleyicilere kendi toplumlarında deneyimleyemedikleri yaşam tarzlarını medya aracılığıyla gözlemleme fırsatı sunmaktadır (Göksun, 2018: 79). Dolayısıyla, Türk dizilerinin yalnızca bir eğlence aracı olarak görülemeyeceği söylenebilir. Özellikle son dönemde, TRT'nin Türk tarihini konu alan dizileri aracılığıyla güçlü bir Türk kültürü ve geleneği imajı oluşturmaya çalıştığı

görülmektedir. Bunlara ek olarak, Türk dizilerinin sosyo-kültürel özelliklerinin yanında ekonomik ve yumuşak bir güç ögesi olarak Türk diplomasisine katkı sağlamaktadır.

Genel olarak Türk dizilerinin yurt dışındaki başarısı, son dönemlerde devlet politikası haline gelmiştir. Çoğunlukla TRT ekranlarında yer alan popüler Osmanlı dönemi TV dizileri 2010 yılından sonra çoğalmaya başlamıştır. Bu diziler daha çok Türk hükümetinin onayı ve açık desteğiyle üretilmektedir. Bu tür diziler genellikle Türkiye hükümetinin izlediği politikaları meşrulaştırmak, günümüzün siyasi arzularını ve endişelerini Osmanlı geçmişini yansıtmak amacıyla yapılmaktadır (Bulut ve İleri, 2019). Çevik (2019), Türk tarihi dizilerinin, AKP'nin (Adalet ve Kalkınma Partisi) popülist-milliyetçi söylemini meşrulaştıran ve iç politikanın etkisiyle şekillenen bir propaganda aracı olarak öne çıktığını belirtmektedir.

Türk dizilerinin yumuşak güç unsuru olarak öne çıkmasında yalnızca Türkiye'nin politikaları etkili değildir, aynı zamanda bu dizilerin yerel değerleri evrensel anlatılarla buluşturarak özellikle Arap dünyası dışında Latin Amerika, Balkanlar ve Orta Asya gibi bölgelerde güçlü bir duygusal etkileşim kurabilmesi etkili olmuştur. Bu durum, Türk dizilerini sadece kültürel birer ürün olmanın ötesine taşıyarak, kimlik, aidiyet ve modern yaşam tarzı gibi temalar aracılığıyla küresel izleyiciyle anlamlı bağlar kurabilen anlatılar hâline getirmiştir. Bununla birlikte Osmanlı saray entrikalarından çağdaş aşk, romantizm ve ihanet temalarına kadar geniş bir yelpazede yer alan bu melodramatik yapımlar, Latin Amerika gibi ülkelerde de beğeniyle izlenmektedir. Örneğin, "*Binbir Gece*" dizisi 2014 yılında Şili'de en çok izlenen yapım olmuştur ve birçok Güney ve Orta Amerika ülkesinde yayınlanmaktadır. Latin Amerika'daki Türk dizi hayranları, Türkiye'deki toplumu kendi yaşamlarından farklı görmemekte ve dizilere ilgi göstermektedirler. Yapılan bir araştırmaya göre, Türk dizilerinin izleyicilerinin en çok beğendiği unsurlar arasında müzik, çekim kalitesi, hikâyelerin etkileyiciliği, aşkların tutkulu şekilde aktarılması ve cinselliğin daha az yer alması öne çıkmaktadır (Aslan, 2019: 39-41).

"Türk dizilerinin Ortadoğu, Afrika, Balkanlar ve Güney Amerika'da yoğun ilgi görmesi, geçmişten bu yana hegemonya kuran üretim merkezlerinin tahtını sallaması, küresel açıdan bakıldığında kültürel etkileşimin bir biçimini ifade etmektedir" (Göksun, 2018: 77). Türk dizilerinin uluslararası başarısı, hedef kitlelerin tarihsel belleği ve kültürel duyarlılıklarıyla örtüşen temalar sunması sayesinde, bu toplumlarda Türk dizilerine karşı duygusal bir yakınlık ve olumlu bir algı oluşmasına katkı sağlamaktadır. Ancak Türk dizilerinin bu başarısının yanı sıra gittikçe kendini tekrarlayan bir kısır döngü içine girdiği söylenebilir. Son dönemde yabancı uyarlamaların artmasıyla birlikte, diziler özgünlüklerini kaybetmekte, Türkiye'ye ve Türklere ait değer yargılarının yerine, küresel ölçekte geçerlilik kazanmış popüler kültür değerlerinin ihraç edilmesine zemin hazırlamaktadır (Kaçar, 2022). Türk dizi sektörünün başarısına ve büyük popülaritesine rağmen, Türkiye'de sektörün sürdürülebilirliğini ve rekabet gücünü desteklemek için belirli politikalar veya teşvikler konusundan problemler vardır. Sektörün uzman altyapısının ve kurumsallaşmasının eksikliği, şirketlerin zayıflıkları, yoğun rekabet ve tutarsız fiyatlandırma, dizi sektörünü tehdit eden başlıca zorluklar olarak sayılabilir.

1.2. Yumuşak Güç ve Kültür Diplomasisi Olarak Türk Dizileri

Güç kavramı, hem uluslararası politikaların analizlerinde, hem de uluslararası ilişkiler teorilerinde sıklıkla başvurulan temel açıklayıcı kavramlardan biridir. Uluslararası politikada egemen olan güç anlayışı, realist kuram çerçevesinde şekillenmiş ve esas olarak maddi kaynaklara dayalı bir tanımla açıklanmıştır (Barnett & Duvall, 2005: 40). Bu yaklaşımın önde gelen temsilcileri olan Mearsheimer (2001) ve Waltz (1979), gücü devletlerin askeri ve ekonomik kapasitelerinden hareketle tanımlamışlardır. Waltz (1979: 131) güçle ilgili, nüfus, toprak büyüklüğü, kaynaklar, ekonomik kapasite ve askeri güç gibi unsurlardan oluşan kapasitelere vurgu yapmaktadır. Benzer şekilde, Gilpin (1981: 13) gücü, devletlerin askeri, ekonomik ve teknolojik yetenekleri olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla güç, genel olarak "sanayi-askeri kompleks" ve somut güç unsurları ile ilişkilendirmekte; güç kullanma veya tehdit etme kapasitesi, devletlerin uluslararası etki düzeyini belirlemektedir. Öte yandan günümüzde uluslararası ilişkiler literatüründe sıklıkla kullanılan *süper güç*, *güç dengesi*, *hegemonik güç* gibi kavramların tümü güç olgusundan türetilmiştir (Cural, 2011). Bu terimler, güç kavramıyla doğrudan ilişkili olup, akademik literatürde önemli bir çalışma/tartışma alanına işaret etmektedir. Bu güç kavramları, genel olarak katı bir güç tanımına işaret etmektedir. Ancak kültürel araçların küresel bir boyut kazanması ile son yıllarda, gücün zorlama yöntemlerinin dışında başka bir yüzünü ön plana çıkarmıştır. Joseph S. Nye (2008) bunu "yumuşak güç" adıyla literatüre kazandırmıştır. Nye, yumuşak gücü (*soft power*) "istenileni elde etmek için başkalarını etkileyebilme yeteneği olarak" olarak tanımlamıştır.

Nye (2004) tarafından geliştirilen çekim gücü (yumuşak güç), uluslararası ilişkiler literatüründe ve politikasında giderek daha fazla üzerinde durulan kavramlardan biri haline gelmiştir. Gilboa'ya göre (2008: 6) yumuşak güç, işbirliği oluşturabilmek için çekim ve ikna gücüne dayanır ve bir ülkenin değerlerini, kültürünü ve politikalarını çekici hale getirilmesiyle elde edilir. Nye (2008: 96), kendi kültürünü ve değerleri küresel normlara uyumlu hale getiren, iletişim kanallarını kullanarak uluslararası medyayı yönlendirme gücüne sahip olan ülkelerin yumuşak güç konusunda avantajlı olduğunu ifade eder. Bundan hareketle son yıllarda Türk dizileri yayımlandıkları ülkelerde izleyicilerin Türk ve Türkiye algısının şekillenmesinde rol oynayarak Türkiye'yi avantajlı duruma getirmeye başlamıştır. Bundan hareketle Türk

dizilerinin oluşturduğu algı, Türkiye'nin kamu diplomasisi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Türk dizilerinin kamu diplomasisine katkısı ve yumuşak güç unsuru olarak uluslararası alanda giderek daha önemli bir işleve sahip olmaya başladığına yönelik yapılan araştırmalar (Yazar, 2020; Arslan, 2022; Aktaş, 2024), bu durumun somut göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir. Yazar'a (2020: 530) göre Türk dizi sektörü, yalnızca ekonomik açıdan elde ettiği başarılarla değil, aynı zamanda yarattığı kültürel çekim gücüyle de dikkat çekmekte, böylece hem ekonomik bir açılım aracı hem de kültürlerarası etkileşimi destekleyen önemli bir unsur haline gelmektedir. Bundan hareketle Türkiye her ne kadar kültürel diplomasi faaliyetlerine diğer ülkelere kıyasla daha geç başlamış olsa da sahip olduğu zengin tarihsel ve kültürel miras sayesinde bu alanda kısa sürede etkili olmayı başarmıştır.

Yumuşak gücün temel unsurlarından biri olan kültürel diplomasi ise, devletlerin uluslararası alanda cazibe oluşturarak uzun vadeli etki yaratmalarını sağlayan önemli bir kamu diplomasisi aracıdır. Devletler, tarihsel ve kültürel değerlerini farklı toplumlara tanıtarak, kültür temelli bir nüfuz alanı oluşturmayı hedeflerken, bu süreçte kültürel diplomasi kamu diplomasisinin en etkin alanlarından biri haline gelmektedir (Yılmaz, 2018: 18; Zamorano, 2016: 166-167). Türk dizileri de bu bağlamda yalnızca bir eğlence ürünü değil, aynı zamanda Türkiye'nin tarihsel ve kültürel değerlerini aktaran, kültürel etkileşim yaratan ve Türkiye'ye yönelik olumlu algı oluşturan etkili bir kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirilebilir. Nye'a (2017: 32-33) göre kültür, taşıdığı evrensel değerler ve oluşturduğu cazibe sayesinde yumuşak güç kaynağı haline gelirken, Çevik (2015: 397) de popüler kültür ürünlerinin uluslararası görünürlük ve farkındalık yaratarak ülke imajını şekillendirdiğini ifade eder. Cull'a (2009: 51) göre ise, kültürel diplomasi, geleneksel araçların yanı sıra çağdaş iletişim kanallarıyla yürütülen bir etki sürecidir. Bu çerçevede Türk dizileri, iletişim teknolojileri sayesinde geniş coğrafyalara ulaşarak Türkiye'nin kültürel değerlerini tanıtmakta, farklı toplumlarda Türkiye'ye yönelik sempati ve yakınlık oluşturarak kültürel ve kamu diplomasisinin yumuşak güç ekseninde somut bir uygulamasına dönüşmektedir.

Bunun önemli adımlarından biri 2000'li yıllardan itibaren dış politikasını yeniden yapılandıran Türkiye'nin, yumuşak güç stratejisini benimseyerek Türk kültürüne ait değerleri uluslararası alanda tanıtmak amacıyla çeşitli araçlardan yararlanmaya başlamasıdır. Bu süreçte, sinema ve televizyon dizilerinin kültürel etki oluşturma potansiyelini fark eden Türkiye, söz konusu görsel-işitsel ürünleri yumuşak güç unsuru olarak kullanmaya yönelmiş ve bu araçlar aracılığıyla kültürel etkileşim, kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi faaliyetlerini hayata geçirmiştir (Aktaş, 2024: 553). Tarihi ve kültürel ortaklıkların bulunduğu, özellikle Osmanlı mirasına sahip bölgeler başta olmak üzere, farklı coğrafyalarda geniş kitlelere ulaşan Türk dizileri, yalnızca yapımcılarına ekonomik kazanç sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda yayımlandığı ülkelerde gündelik yaşamın bir parçası haline gelmektedir. Bu diziler aracılığıyla Türk kültürü, yaşam biçimi, dini değerler, dil ve tarihi ile turistik mekânlar, uluslararası kamuoyunda daha cazip ve merak uyandırıcı hale gelmekte, böylece Türkiye'ye yönelik olumlu bir algı ve hayranlık kitlesi oluşmaktadır (Kaçar, 2022). Aile ve gelenek gibi Doğulu değerlerle modern yaşam tarzını bir arada yansıtan bu yapımlar, hem Doğulu hemde Batılı izleyicilerin ilgisini çekmektedir. Arık'ın (2018) ifade ettiği gibi, bu dizilerde hem Türk izleyiciler hem de farklı ülkelerden izleyiciler, kendi yaşamlarından, çevrelerinden veya yakın ilişkilerinden tanıdık hikâyeler ve karakterlerle karşılaşmaktadır. Benzer şekilde, Ortadoğu'da Türk dizilerinin Latin Amerika veya Batı kökenli dizilere kıyasla daha fazla tercih edilmesinin temelinde, Türkiye ile bu bölgeler arasındaki kültürel, tarihsel ve toplumsal benzerliklerin belirleyici olduğu görülmektedir. Mohyidin'in (2020: 19-22) Pakistan'da gerçekleştirdiği araştırmaya göre, katılımcıların %29'u son beş yıl içinde beşten fazla Türk dizisi izlediğini, %47'si dizilerdeki karakterlerle kendilerini özdeşleştirdiğini belirtmiş; yaklaşık %55'i ise Türkiye'ye iş, seyahat, eğitim ya da turistik ziyaretler için gitmeye olumlu yaklaştığını ifade etmiştir. Bu ve buna benzer birçok araştırma, Türk dizilerinin kültürel yakınlığı ve empatiyi artırdığı, Türkiye algısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Nihayetinde uluslararası alanda yumuşak bir güç unsuru olarak öne çıkan Türk dizileri dünyanın birçok ülkesinde Türk kültürünü tanıtmakta, Türkiye'nin politik ve ekonomik süreçlere katkı sunmaktadır. Türkiye'nin kültürel yaşamına yakın olan ve tarihsel süreçte ortak kültürel köklere sahip olduğu Orta Asya Türkî Cumhuriyetleri üzerinde Türk dizilerinin, yumuşak güç ve kamu diplomasisi aracı olarak etkili olduğu görülmektedir. Aktaş'ın (2024), Türk dizilerinin Kırgızistan'daki etkisine yönelik yumuşak güç ekseninde yaptığı araştırmada, Türkiye'nin dizi filmler aracılığıyla yumuşak güç ürettiği, bu durumun Kırgızistan ile Türkiye arasındaki ikili ilişkileri olumlu yönde etkilediği ve Türkiye'nin kültürel tanıtım hedeflerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türk dizilerinin yumuşak güç ögesi olarak sadece Türkiye ile ortak tarihsel ve kültürel kökenlere sahip ülkelerde etkili olmadığı yapılan araştırmalarda ortaya konulmaktadır. Örneğin Kenya, Mozambik ve Senegal'da yapılan araştırmada, Türk dizileri aracılığıyla Türk yumuşak gücünün Afrika ülkelerinde Türkiye algısı oluşturduğu ve buralarda yayınlanan Türk dizilerin insanlar üzerinde siyasi etki yarattığını tespit edilmiştir (Ruiz-Cabrera & Gí1/4rkan, 2023). Aslan (2019) Türk dizilerinin Şili'de ve Latin Amerika'da Türkiye'ye dair önyargıların yıkılmasındaki rolüne dikkat çekmiştir. Farklı dine mensup Makedonya'da Türk dizilerin, izleyicilerin kültürel ve kolektif yakınlıklar yaratmada etkili olduğu ve Türk dizilerinin dolayımı anlatımlarından elde edilen fotoğrafik (eidetik) ve protez belleklerin oluşumunda önemli olduğu anlaşılmaktadır (Özalpman ve Özmen, 2023). Medya, yumuşak güç ve hegemonik bir etki alanı içinde hareket ettiğinden, dizilerin

toplumsal dönüşüm üzerindeki etkisini dikkate almak gerekir. Bu bağlamda, dizilerin, yeniden üretim ve toplumsal değişim için önemli olan örtük bir pedagojiyi içerdiğini vurgulamak önemlidir.

Türk dizilerinin önemli bir güç ve kamu diplomasisi aracı olduğu hem akademik çevrelerde hem de kamuoyunda giderek daha fazla vurgulanmaktadır. Ancak bu alanda halen önemli bilgi ve araştırma boşlukları mevcuttur. Özellikle dizilerin uluslararası dolaşımı, lisans hakları satışı (gösterim hakları), ekonomik kazançları ve bu süreçlerin ekonomi-politik etkileri hakkında kapsamlı ve güvenilir verilere ulaşmak zordur. Mevcut çalışmalar genellikle sınırlı sayıdaki haberler, kısıtlı kamu kurumları verileri ve bazı akademik araştırmalarla sınırlı kalmakta, bu veriler de uluslararası pazarlardaki gerçek etkiyi tam olarak yansıtmamaktadır.

Bunun yanı sıra, akademik yayınlarda “dublaj” ve “lisans” kavramlarına değinilmekle birlikte (Arık ve Çelik, 2023), bu alanlarda yapılan niteliksel ve niceliksel çalışmalar yetersizdir. Özellikle izleyici temelli araştırmalarda, dublajın izleyici ilgisini nasıl etkilediği, dublaj ile altyazı tercihinin kültürel aktarım ve Türkçe öğrenmeye olan ilgiyi nasıl şekillendirdiği gibi sorular hâlâ tam olarak yanıtlanmamıştır. Ayrıca, “dublaj” ve “lisans” süreçlerinin Türk dizilerinin uluslararası dolaşımı ve lisans hakları satışı üzerindeki etkileri kapsamlı biçimde incelenmemiştir. Bu eksiklikler nedeniyle, gelecekteki araştırmalarda izleyici perspektifinden hareketle; dizilerin uluslararası yayılımını mümkün kılan lisanslama ve dublaj süreçleri ile bu süreçlerin ekonomik ve kültürel etkileri sistematik biçimde incelenmelidir. Böylece, Türk dizilerinin yumuşak güç unsuru olarak nasıl öne çıktığı daha net bir şekilde ortaya konulabilir. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, ilgili literatüre önemli katkılar sağlayacak; Türk dizilerinin uluslararası alandaki etkisi hem ekonomik hem de kültürel açıdan daha bütüncül ve gerçekçi biçimde değerlendirilebilecektir.

2. Çalışmanın Metodoloji

Bu kısımda çalışmanın amacı, bibliyometrik tasarımı, evren ve örneklem, verilerin nasıl analiz edileceği sürecine yer verilmiştir.

2.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, Türk dizilerinin uluslararası düzeyde nasıl bir akademik ilgi gördüğünü ve bu alandaki araştırma eğilimlerini ortaya koymak amacıyla bibliyometrik analiz yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, Türk dizileri üzerine yapılan akademik yayınları kapsamlı biçimde inceleyerek, bu yayınların içerdiği temaları, yönetsel tercihleri ve bilimsel üretim ağlarını görünür kılmaktır. Araştırmada, söz konusu çalışmalar; konu başlıkları, yazar iş birlikleri, yayımlandıkları dergiler, atıf sayıları, kullanılan yöntemler ve örneklem yapıları açısından sistematik olarak analiz edilmiştir. Ayrıca, tematik ve kavramsal haritalar aracılığıyla bu yayınların odaklandığı temel kavramlar ve araştırma alanları görselleştirilmiştir. Yapılan analizlerle, Türk dizilerinin yalnızca kültürel bir ihracat ürünü değil, aynı zamanda uluslararası akademik alanda da giderek artan biçimde araştırma nesnesi haline geldiğini görünür kılmak; bu yolla Türkiye'nin kültürel etkisinin bilimsel düzlemdeki yansımalarını anlamaya yönelik yapısal bir çerçeve sunulması hedeflenmiştir.

2.2. Bibliyometrik Tasarım

Bibliyometrik analiz, araştırmacıların bir alanla ilişkili olarak ortaya koydukları yayınlar arasındaki örüntüleri ortaya koymak için kullanabilecekleri bir dizi istatistiksel veri analiz aracıdır (Pritchard, 1969). Bibliyometrik analiz, bir alanda yapılan büyük hacimli verileri anlamlandırarak deşifre edilmesine ve haritalanmasında katkı sağlayan nicel bir araştırma imkânı sağlamaktadır (Donthu vd., 2021; Ye vd., 2021). Dolayısıyla bibliyometri, bilimsel verilerin karmaşık yapısını açıklamaya yönelik yöntem ve ölçekler sunmada elverişli bir yaklaşım sunmaktadır (Borgman & Furner, 2002:4). Bibliyometrik analiz, yayınların performans analizi ve bilim haritalama olarak kabul edilmektedir. Dahası, bibliyometri bilim haritalaması gibi bazı yöntem araçları, çalışmaların amaçlarına ve örüntülerine daha fazla odaklanma imkânı sağlamaktadır (Zupic & Čater, 2015). Bibliyometrik analiz; yüzlerce makaleyi inceleme açısından içerik analizi gibi diğer metin analiz yöntemlerine kıyasla daha kolay ve daha güvenilir bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bibliyometrik analiz ile makaleler, atıflar, ortak atıflar ve anahtar kelimeler arasındaki ilişkileri derinlemesine analiz edebilir ve böylece sonuçlar araştırma alanımızda kapsamlı bilgi sağlayabilir. Ayrıca, okuyucuların alanda gelecekteki araştırma ilgi alanlarını kolayca ve açıkça belirlemelerine yardımcı olmakta ve güçlü görselleştirme imkânı sunmaktadır (Feng vd., 2017: 299). Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürün değerlendirilmesine bir nesnellik ölçüsü getirir ve alanda çalışan birden fazla bilim insanının görüşlerini bir araya getirerek bilimsel literatür incelemelerinde titizliği artırma ve araştırmacı önyargısını azaltma potansiyeline sahiptir (Zupic & Čater, 2015). Bundan dolayı yüksek bir geçerlilik ve güvenilirlik sağlamaktadır.

Bu çalışmanın özgün değeri ve alana katkısı, Türk dizilerinin WOS veri tabanında yayımlanan makaleler üzerinden iletişim bilimi süreçlerine etkisini ve bu süreci şekillendiren faktörleri ortaya koymaktır. Türk dizilerinin uluslararası

alandaki etkisine ilişkin yayınların yapıldığı dergiler, bu yayınları gerçekleştiren üniversiteler, yayın sayıları, artış eğilimleri, atıf ortalamaları ve bu atıflar arasındaki ilişkiler ile yayınların ele aldığı araştırma konularını analiz etmek amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma, Türk dizilerine ilişkin yapılan çalışmaların gerçekleştiği bölgeler, birbirlerine etki oranları ve çalışmaların gerçekleştiği ülkelerden hareketle daha genel ve ulaşılabilir bilgilerin bir arada görünmesine olanak sağlayacaktır. Çalışmada, bibliyometrik analiz süreci kapsamında araştırma yöntemi olarak doküman tarama tekniği kullanılmıştır. Bu nedenle, veri analiz sürecinde ikincil veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin sınıflandırılması, ağ haritaların oluşturulması, grafik ve tablo haline getirilmesi "RStudio'da Biblioshiny" ile yapılmıştır (Aria & Cuccurullo, 2017). Ayrıca bazı veriler içerik analizine tabi tutularak tablolaştırılmıştır.

2.3. Evren ve Örneklem

Çalışma, Türk dizilerinin uluslararası alanda yapılan akademik çalışmaların etkisini ve yaygınlığını ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda veri kaynağı olarak WOS bibliyografik veri tabanından yararlanılmıştır. WOS'un tercih edilmesinin temel nedeni, Türk dizileri üzerine yapılan çalışmaların sayısını ve etkisini görmek, ayrıca Türk dizileriyle ilgili uluslararası düzeyde dizinlenen makalelerin etkisini ölçmektir. Araştırmanın örneklemini, Web of Knowledge web sayfasında tüm WOS veri tabanlarında "Türk Dizileri (Turkish Series)," "Türk Televizyon Dizileri (Turkish Television Series)" ve "Türk TV Dizileri (Turkish TV Series)" anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan bir tarama ile belirlenmiştir. Çalışmanın verileri WOS veri tabanları üzerinde 1-5 Ocak 2025 tarihinde taranmıştır. WOS veri tabanında Türk dizilerine ilişkin 2011 öncesinde herhangi bir çalışma tespit edilmediğinden ve Türk dizilerinin uluslararası etkisine yönelik çalışmaların özellikle son yıllarda yoğunlaştığı göz önünde bulundurularak, araştırmanın örneklemini 2011-2024 yılları arasında yayımlanmış yayınlarla sınırlandırılmıştır.

Türk dizileriyle ilgili anahtar kelimeler ve sınırlandırmalar sonucunda toplam 77 farklı dosya tespit edilmiştir. Bu dosyaların 61'i makale, 7'si kitap bölümü, 5'i tam bildiri, 3'ü editöre mektup ve 2'si özet bildiri olarak sınıflandırılmıştır. Çalışmanın amacı ve belirlenen kriterler doğrultusunda bildiriler, editöre mektup gibi çalışmalar analiz kapsamı dışında bırakılmış ve örneklem olarak 65 makale seçilmiştir. Makalelere yönelik içerik analizi yapıldıktan sonra, alanla ilgili olmayan çalışmalar veri setinden çıkarılmış ve analizler için makale sayısı 58'e düşürülmüştür. Seçilen makaleler, yıllara göre yayınlanma durumu, atıf oranları, kullanılan yöntemler, araştırmaların gerçekleştirildiği ülkeler ve yapıldığı alanlar açısından incelenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

WOS veri tabanında konuyla ilgili yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bibliyometrik veriler, bulgular kısmında sunulmuştur. Bibliyografik analiz kapsamında, Türk dizilerinin uluslararası etkisi üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmaların temel bulguları değerlendirilmiştir. Akademik makaleler analiz edilerek literatürdeki mevcut bilgi birikimi ortaya konmuş ve bu bilgi birikiminden hareketle ulaşılan genel sonuca vurgu yapılmıştır. Literatür yazımı ve analizlerde şu soruların cevapları bulunmaya çalışılmıştır.

- Yapılan araştırma sonuçlarına göre, Türk dizileri üzerine yayımlanan akademik çalışmaların yıllara göre dağılımı ve toplam sayısı ne kadardır?
- Akademik literatürde Türk dizilerinin etkileri, hangi açılardan ve nasıl ele alınmıştır?
- Türk dizileri üzerine uluslararası izleyici kitlesini hedef alan çalışmalar, yıllar içinde hangi oranda artış göstermiştir?
- Türk dizilerine ilişkin uluslararası akademik ağın yapısı nasıldır ve bu ağın gelişimi nasıl bir seyir izlemektedir?
- Atıf istatistikleri ve araştırmacılar arasındaki karşılıklı atıf oranları yeterli düzeyde midir?
- Çalışmalarda hangi anahtar kelimeler kullanılmış ve hangi temalar ön plana çıkmıştır?
- Türk dizilerine yönelik çalışmalarda kullanılan veri toplama ve analiz yöntemleri nelerdir ve bu çalışmaların metodolojik yaklaşımları yeterli midir?

Araştırma sürecinde çalışmaların güvenilirliğinin sağlanabilmesi için ayrıca içerik analizi yöntemine de başvurulmuştur. Araştırmada, çalışmaların yıllara göre nasıl yapıldığını, sıklıkla hangi anahtar kelimelerin kullanıldığını, atıf sayıları, makalelerin yayınlandığı üniversite ve dergiler ile araştırmaların yapıldığı ülkeler incelenmiştir. Ayrıca, araştırmaya dahil edilen makalelere ilişkin kullanılan araştırma yöntemleri, veri toplama araçları ve uygulanan veri analizi tekniklerine yönelik istatistikler sunulmuş ve yorumlanmıştır. Örneklem büyüklükleri konusunda belirsizlikler olduğu için buna ilişkin bir grafik sunulmamıştır.

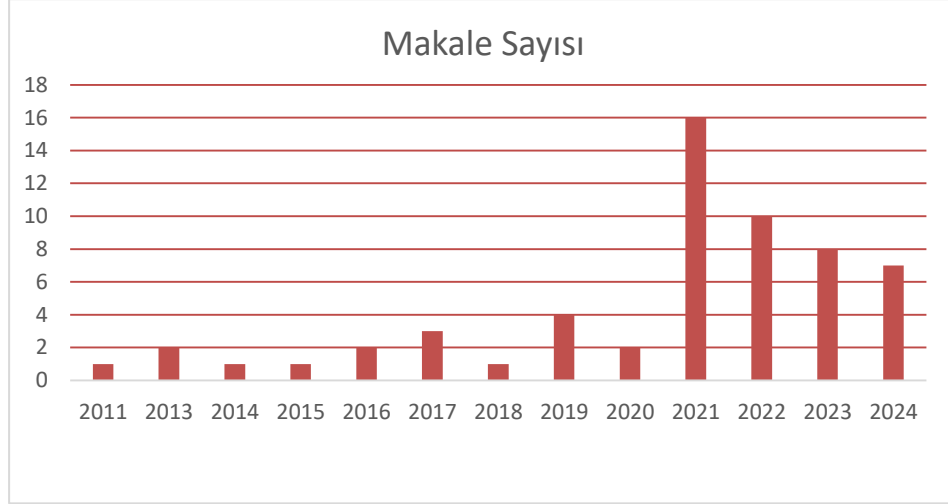
3. Bulgular

Bu araştırma, amacı ve kapsamı doğrultusunda, Türk dizileriyle ilgili uluslararası literatürde yer alan çalışmaları incelemektedir. Bu çalışma kapsamında öncelikle çalışmaların yıllara göre istatistiklerine yer verilmiştir. Daha sonra

çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelime kullanımı, atıf sayıları, en çok atıf alan çalışmalar, en çok yayın yapan dergi veya üniversiteler, yazar sayıları, araştırma yöntemleri, veri analizi teknikleri, araştırma modeli, örneklem büyüklüğüne göre incelenmiş, grafik ve tablolarla sunulmuştur.

3.1. WOS Veri Tabanındaki Makalelerin Yıllara Göre Sayısı ve Dağılımı

Şekil 2'de 2011-2024 yılları arasında yazılmış olup WOS veri tabanında yer alan makalelerin yıllara göre sayısal dağılımına ait grafiğe yer verilmiştir.

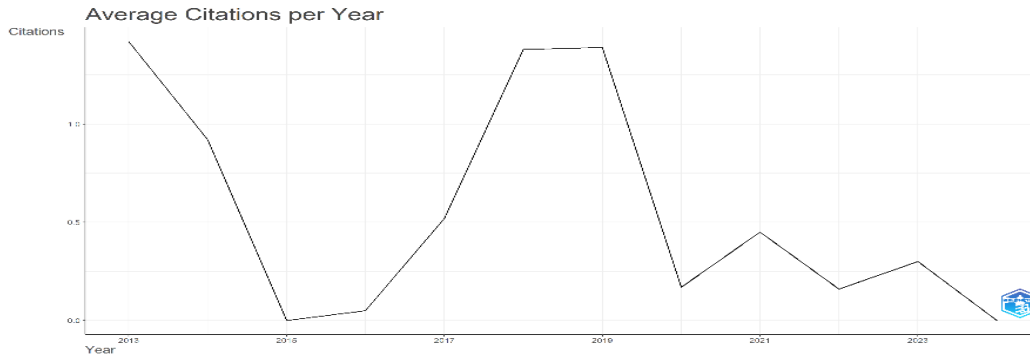
Şekil 2. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2'de görüldüğü üzere, Türk dizileriyle ilgili ilk makale 2011 yılında WOS veri tabanında yayımlanmıştır. 2011-2024 yılları arasında yapılan çalışmaların düzenli bir artış gösterdiği, özellikle 2021 yılından sonra Türk dizileriyle ilgili uluslararası makale sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. En yüksek sayı, 2021 yılında 16 makale ile kaydedilmiştir. Sonraki üç yılda dalgalanmalar devam etse de Türk dizilerinin küresel etkisi nedeniyle makale sayısındaki artış sürmektedir. Bu durum, Türk dizilerinin etkisi ve yurt dışında yayınlanma süreçleri ile uyumludur.

Türk dizileri, 2008 yılından itibaren farklı ülkelerde hızla izlenmeye başlanmış ve bu durum, yayınlandıkları ülkelerin sosyo-kültürel süreçlerini etkilemiştir. Bu süreçle birlikte, Türk dizilerinin uluslararası izleyiciler tarafından daha fazla ilgi görmesi, bu alandaki akademik çalışmaların artmasına yol açmıştır. Yukarıdaki grafikten hareketle, Türk dizilerinin uluslararası izlenme oranlarındaki artış ile makale sayılarındaki artışın paralellik gösterdiği söylenebilir. Literatürde, Türk dizilerine ilişkin uluslararası izleyici ilgisinin 2008 yılında başladığı ve 2011 sonrasındaki yıllarda sürekli olarak arttığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, ilk akademik çalışmanın 2011 yılında yapılmış olması ve bu çalışmaların giderek artması, Türk dizilerinin uluslararası alandaki etkisinin arttığını göstermektedir.

3.2. Makalelerin Yıllık Ortalama Atıf Sayısı Dağılımı

Şekil 3'te 2013-2024 yılları arasında WOS veri tabanında yer alan makalelerin atıf sayılarına göre dağılımı görülmektedir.

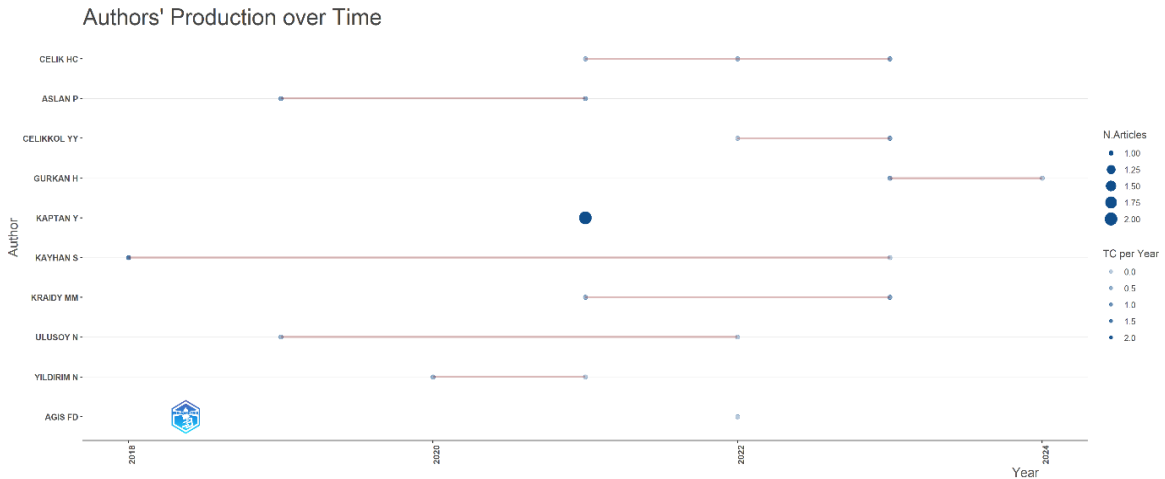

Şekil 3. Yıllara Göre Ortalama Atıf Grafiği

Şekil 3'te görüldüğü gibi 2013 yılında atıf oranları oldukça yüksek başlamış, ancak hızlı bir şekilde düşüşe geçmiştir. 2014 yılından sonra atıflarda belirgin bir azalma yaşanmıştır. 2016-2018 yılları arasında atıflar yeniden belirli bir oranda artış göstermiştir. Ancak, 2019 yılı itibarıyla atıflar tekrar hızlı bir düşüş trendine girmiştir. Bu düşüş, sonraki yıllarda dalgalanmalarla birlikte devam etmiştir. Yayınların toplamı düşünüldüğünde 2024 yılında gelmesi gereken atıflar gelmediği söylenebilir. Yapılan çalışmalar ile atıflar arasında ters bir ilişki olduğu görülmektedir. Son yıllarda çalışma sayıları artsa da atıf sayılarının azaldığı veya yayın ortalamasına kıyasla yeterince artmadığı görülmektedir.

3.3.Yazarların Makale Üretimini ve Atıf Performanslarının Yıllara Göre Etkisi

Şekil 4'te 2013-2024 yılları arasında WOS veri tabanında yazılmış makalelerin yazar ve atıf etkisine yönelik grafiğe yer verilmiştir.

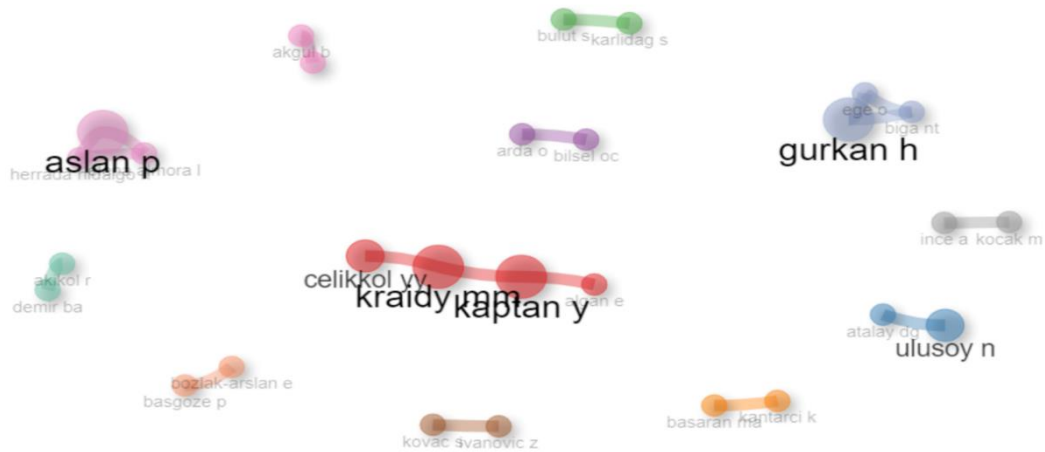
Şekil 4. Yazarların Yıllara Göre Makale Üretimi ve Atıf Etkisi Grafiği

Yukarıdaki grafik, yazarların yıllar içindeki makale üretimlerini ve atıf etkilerini göstermektedir. Yatay ekseninde yıllar, dikey ekseninde ise, yazar isimleri yer almaktadır. Noktaların büyüklüğü, yazarların yıllık üretim miktarını (N. Articles) ve yıllık atıf etkisini (TC per Year) temsil etmektedir. Büyük noktalar, yüksek üretim hacmini ifade etmektedir. Noktaların yanındaki küçük mavi yuvarlaklar, yıllık atıf sayısını (TC per Year) göstermekte olup, büyük mavi yuvarlaklar ise, yazarların daha fazla atıf aldığını işaret etmektedir.

Grafiğe göre, Çelik HC ve Çelikkol YY, 2021'den sonra aktif hale gelmiş ve üretimlerinde belirli bir istikrar sağlamıştır. Aslan P ve Gürkan H, en yüksek makale hacmine sahip olup, diğer yazarlara göre daha fazla makale üretmiştir. Bu grafik, bazı yazarların düzenli bir şekilde yayın yapmaya devam ettiğini, bazılarının ise yeni süreçte yayın faaliyetlerine katıldığını ortaya koymaktadır. Dikkat çekici bir noktada çalışmaların genelde son 5 yılda etkisinin artmaya başlamasıdır.

3.4. Türk Dizileri Üzerine Yapılan Akademik Çalışmaların İlişki Ağı Analizi

Şekil 5'te, 2011-2024 yılları arasında Türk dizileri üzerine yapılan uluslararası akademik yayınlara dayalı olarak gerçekleştirilen bibliyometrik analiz sonucunda elde edilen akademik ilişki ağına yer verilmiştir. Aşağıdaki ağ haritası, yayınlar arasındaki ortak yazar, atıf ve kaynakça ilişkilerine göre oluşturulmuştur.

Şekil 5. Türk Dizilerine İlişkin Akademik İlişki Ağı Grafiği

Şekil 5'te bir bibliyometrik analiz sonucunda oluşturulan yazar iş birliği ağını göstermektedir. Bu ağ grafiği, ilişkiler ve topluluk yapıları hakkında ipuçları vermektedir. Ağda, en merkezi yazarlar olarak kırmızı renkle öne çıkan Kaptan ve Kraidy (2021) aralarında güçlü bir işbirliğini ifade etmektedir. Renklerle ayrılmış gruplar, yazarların belirli alanlarda yoğunlaştığını veya farklı topluluklar halinde çalıştığını göstermektedir. Yeşil, turuncu, gri, pembe ve kahverengi gruplar gibi bazı izole topluluklar, ağın genel yapısından bağımsızdır ve diğer gruplarla sınırlı etkileşim göstermektedir. Yukarıdaki ağda merkeziliğin olmadığı ve gruplarla işbirliklerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ağın genel görünümü, ilişkilerdeki zayıflıklara veya farklı gruplar arasında etkileşim eksikliğine işaret etmektedir.

3.5. Anahtar Kelimelerin ve Kategorilerin Yüzdesel Dağılımının Analizi

Şekil 6'daki haritada Türk dizilerine ilişkin 2011-2024 yılları arasında öne çıkan anahtar kelimeler/temalara yer verilmiştir.

Şekil 6. Türk Dizilerine İlişkin Anahtar Kelime ve Kategorilerin Yüzde Dağılımı Haritası

Şekil 6, Türk dizilerine ilişkin çalışmaların anahtar kelimeler, konu ve kategori dağılımını göstermektedir. Konuların büyüklüklerine göre sıralandığında, Medya (Media) ve Türkiye (Turkey) en büyük kategoriler olarak öne çıkmakta ve bu

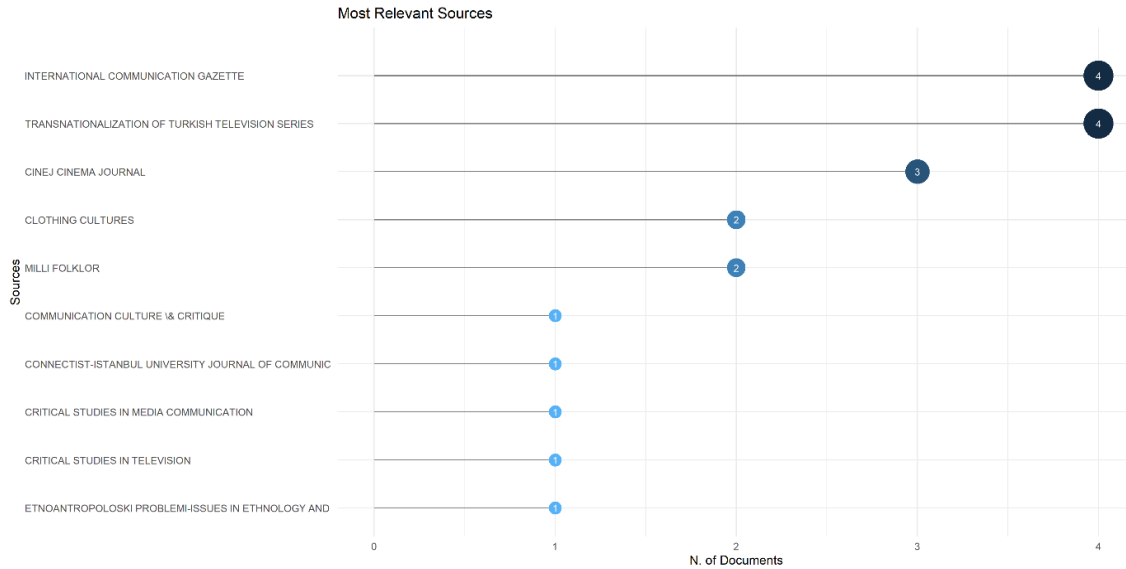
kategoriler, çalışmaların toplamda %14'ünü oluşturmaktadır. Bu durum, çalışmaların ana odak noktasının medya ve Türkiye olduğunu göstermektedir. Kültür (culture), diziler (dramas), pembe diziler (soap opera) ve toplumsal cinsiyet (gender) gibi kategoriler ise %4'lük paylarıyla önemli alanlar arasında yer almaktadır.

Şekil 6'da anlaşıldığı üzere, daha küçük kategoriler arasında, kurmaca (fiction), görseller (images), güç (power) ve yumuşak güç (soft power) %3'lük oranlarıyla orta büyüklükte konular olarak dikkat çekerken, en küçük kategoriler olan çocuklar (children), boşanma (divorce), imparatorluk (empire), kimlik (identity), politika (politics), kadınlar (women) ve feminizm (feminism) gibi alanlar %1'lik oranla daha spesifik ilgi alanlarını yansıtmaktadır.

Bu haritadan hareketle, Türk dizileriyle ilgili çalışmaların geniş ve çeşitli bir konu yelpazesine sahip olduğu söylenebilir. Öne çıkan kategoriler, medya, toplumsal cinsiyet, kültür ve politika gibi ana temaların yanı sıra, sinema, tarih, ekonomi ve bireysel ilişkiler gibi farklı alanları da kapsamaktadır. Bu durum, çalışmaların çok disiplinli bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, literatürde öne çıkan soft power ve neo-ottomanizm gibi kavramlar, Türk dizilerinin Türkiye'nin uluslararası ilişkileri ve politik süreçleri ile olan bağlantısını vurgulamaktadır. Yukardaki grafikteki kategorilerin boyutları, çalışmada hangi konulara daha fazla önem verildiğini ve hangi temaların ikincil veya destekleyici olduğunu göstermektedir. Medya, Türkiye, toplumsal cinsiyet ve kültür ana odak noktaları olarak öne çıkarken; diğer kategoriler, bu ana temaları destekleyen daha ayrıntılı veya ilişkili konular olarak değerlendirilmektedir.

3.6. WOS Veritabanında Yayımlanan Makalelerin Dergilere Göre Dağılımı

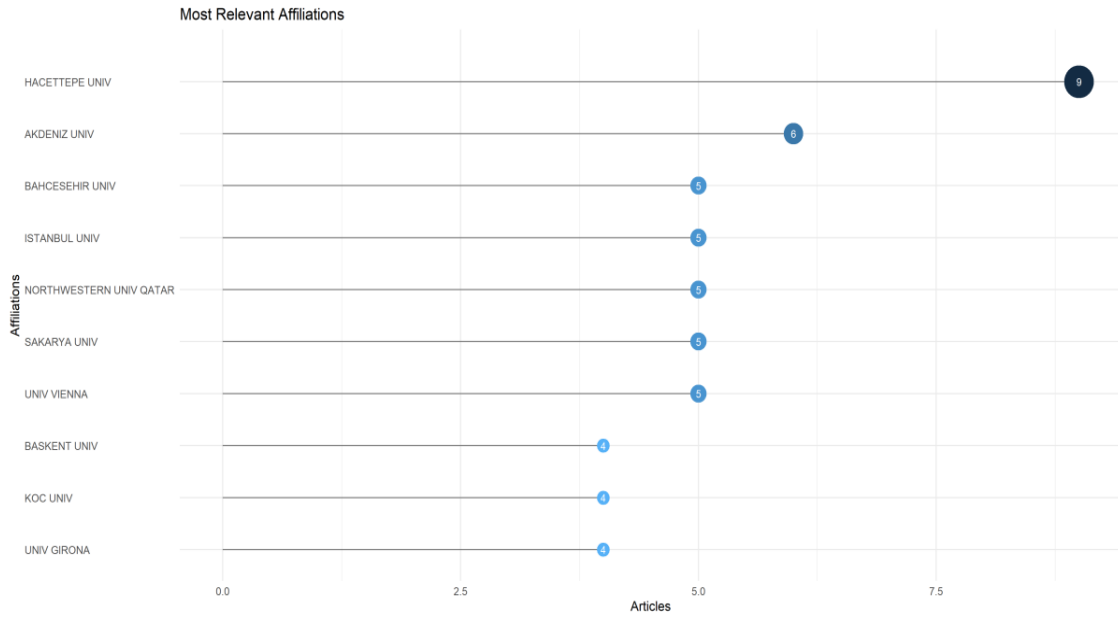
2011-2024 yılları arasında WOS veri tabanında yer alan 10 derginin ve makalelerin sayısal dağılımına Şekil 7'de yer verilmiştir.

Şekil 7. Türk Dizilerine İlişkin Makalelerin Yıllara Göre Dergi Bazında Üretim Grafiği

Şekilde 7'de görüldüğü gibi, Türk dizilerine ilişkin en fazla yayın yapan dergiler sırasıyla şunlardır: International Communication Gazete (4), Transnationalization of Turkish Television Series (4), Cinej Cinema Journal (2), Clothing Cultures (2), Milli Folklor (2), Saude E Sociedade (2). WOS veri tabanında dizinlenen ve en çok makale yayınlanan "Transnationalization of Turkish Television Series" adlı kitap ise Türk televizyon dizilerinin küresel etkisini incelemek amacıyla yayınlanmış ve kitap bölümlerinden oluşmaktadır. Bu kitap, özellikle Türk dizilerinin yurt dışındaki popülerliğini ve kültürel etkileşim süreçlerini ele almaktadır. Sage Publications yayıncılığının yaptığı International Communication Gazette (Q2) dergisinde dört makalenin yayınlanması, Türk dizilerine ilişkin uluslararası alanda yapılan çalışmaların öneminin arttığını göstermektedir.

Türk dizileriyle ilgili çalışmaların yapıldığı üniversitelere ait grafik Şekil 8'de sunulmuştur.

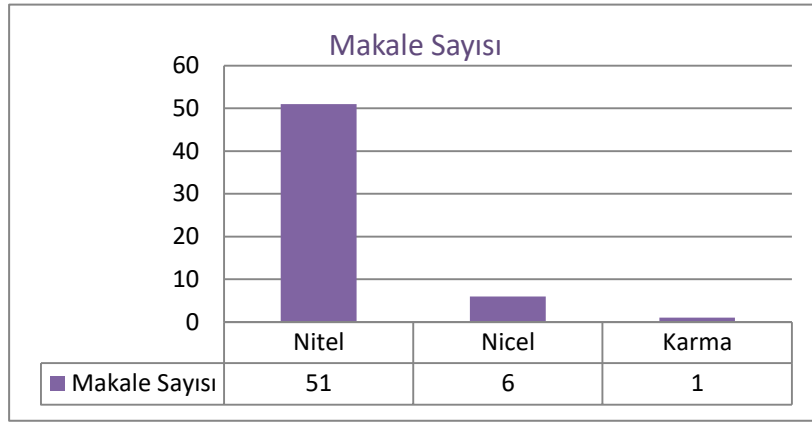
Şekil 8. Türk Dizileriyle İlgili Akademik Çalışmalara Katkı Sağlayan Üniversiteler

Şekil 8'de Türk dizilerine ilişkin uluslararası alanda akademik çalışma yapan kurumların (üniversitelerin) dağılımı gösterilmektedir. Yatay eksenle makale sayısı, dikey eksenle ise ilgili kurumlar (affiliations) yer almaktadır. Görselden hareketle, Türk dizilerine ilişkin uluslararası alanda yayınlanan makalelerde en fazla üretimi 9 makale ile Hacettepe Üniversitesi yapmıştır. Burada Hacettepe Üniversitesi, Türk dizilerine ilişkin en önemli akademik katkıyı sağladığı anlaşılmaktadır. İkinci sırayı ise 6 makale ile Akdeniz Üniversitesi takip etmektedir. Daha sonra Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Northwestern University, Qatar Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi, her biri 5 makale ile katkı sağlamıştır. Türk dizilerine ilişkin en önemli katkıyı bu üniversiteler sunmaktadır. Viyana Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Koç Üniversitesi ve Girona Üniversitelerinin de önemli ölçüde katkı sağladıkları gözlemlenmektedir. Genel olarak, Türkiye'deki üniversitelerin bu alanda daha fazla yayın yaptığı anlaşılmaktadır. Çok yüksek olmasa da uluslararası alanda Northwestern University, Qatar Üniversitesi ve University of Vienna gibi kurumlar da önemli akademik katkılar sunmaktadır.

Grafikte, akademik çalışmaların az sayıda üniversite tarafından yapıldığı ve bu nedenle bu alandaki akademik ağın belli başlı kurumlarla sınırlı kaldığı söylenebilir. Grafikte, Türk dizileriyle ilgili araştırma yapan yabancı üniversite sayısı az olmasına rağmen, Türk dizilerine yönelik son dönemlerde uluslararası ilginin arttığı ve bu dizilerin küresel düzeyde akademik bir tartışma konusu haline geldiği anlaşılmaktadır. Yabancı üniversitelerin akademik çalışmaları, Türk dizilerinin yalnızca yerel değil, aynı zamanda uluslararası bir akademik konu haline geldiğini göstermektedir. Avrupa'daki üniversitelerin (Viyana ve Girona) sınırlı katkıları, bu bölgedeki araştırmaların henüz başlangıç aşamasında olabileceğini işaret etmektedir. Yabancı üniversitelerden gelen bu çalışmalar, Türk dizilerinin küresel etkilerinin farklı coğrafyalarda nasıl algılandığını anlamaya yönelik önemli bir zemin oluşturmaktadır. Ancak, bu alanın uluslararası akademik çevrelerde daha fazla araştırma ile desteklenmesi gerektiği de görülmektedir.

3.7. Makalelerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılım

2011-2024 yılları arasında Türk diziler alanında yazılmış olup WOS veri tabanında taranan makalelerin araştırma yöntemlerine yönelik dağılımı şekil 9'da verilmiştir.

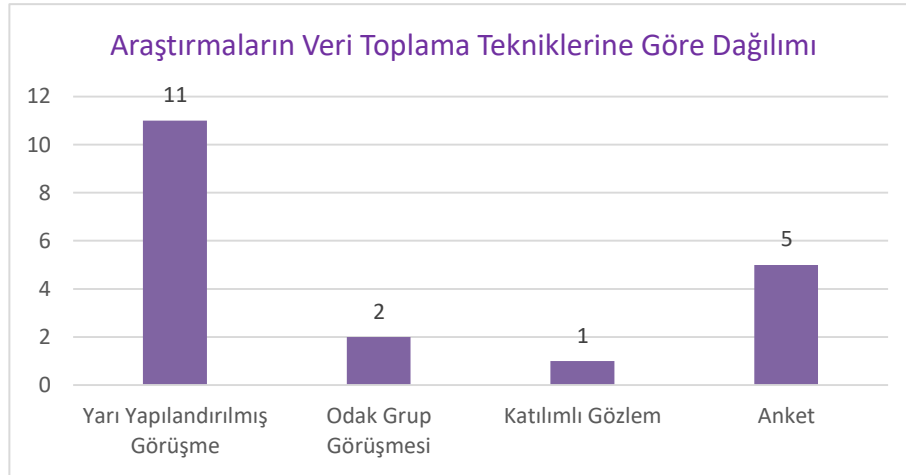

Şekil 9. Makalelerin Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Şekil 9'da görüldüğü üzere, makalelerin büyük çoğunluğu nitel çalışmalardan oluşmaktadır. Toplamda 51 nitel makale, 6 nicel makale ve yalnızca 1 karma yöntem çalışması bulunmaktadır. Ancak, bu tek karma yöntem çalışması Creswell ve Clark'ın (2020) tanımladığı karma yöntem mantığına uymamaktadır. Nitel çalışmalara bakıldığında, araştırmaların önemli bir kısmında belirli bir dizinin (*Muhteşem Yüzyıl*, *Binbir Gece* gibi) örneklem olarak seçildiği veya Türk dizilerine ilişkin analizlerin farklı medya platformları (Youtube, Instagram gibi) üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bu durum, etki çalışmasına yönelik ampirik araştırmalar oranının düşük kaldığını göstermektedir.

3.8. Araştırmaların Veri Toplama Tekniklerine Göre Dağılımı

2011-2024 yılları arasında Türk dizilerinin uluslararası etkisine ilişkin yapılan çalışmalarda kullanılan veri toplama tekniklerine ilişkin bilgilere şekil 10'da yer verilmiştir.

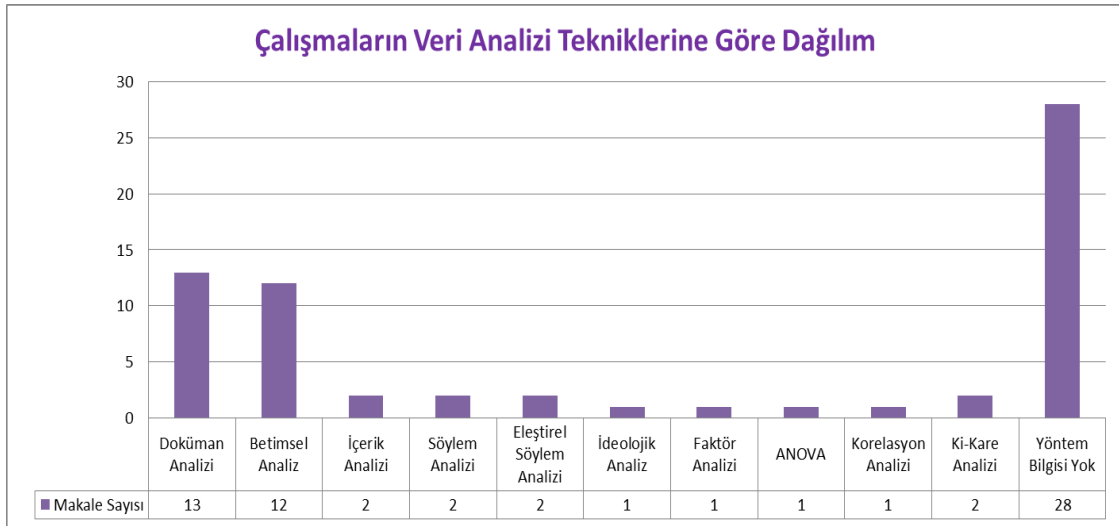

Şekil 10. Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Teknikleri

Şekil 10'da, Türk dizilerinin uluslararası etkisine yönelik yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama tekniklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Bu çalışmaya konu olan 58 makaleden yalnızca 19'unda alan çalışmasına dayanan veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Bu makalelerden 11'inde görüşme yöntemine dayalı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Ayrıca, 2 çalışmada odak grup görüşmesi yapılmış ve 1 çalışmada ise katılımlı gözlem tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Nicel araştırmalar kapsamında ise 5 çalışmada anket tekniği uygulanmıştır.

3.9. Çalışmaların Veri Analizi Tekniklerine Göre Dağılım

2011-2024 yılları arasında WOS veri tabanında yayınlanan makalelerde kullanılan veri analiz tekniklerine ilişkin bilgiler şekil 11'de verilmiştir

Şekil 11. Türk Dizilerine İlişkin Çalışmalarda Kullanılan Veri Analizi Teknikleri

Şekil 11 incelendiğinde WOS'ta 2005-2024 yılları arasında Türk dizilerine ilişkin makale çalışmalarında kullanılan veri analiz yöntemlerine yer verilmiştir. Çalışmaların büyük bir kısmında nitel veri analiz yöntemleri kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar arasında en sık kullanılan analiz tekniği doküman analizi (13) olarak öne çıkmaktadır. Görüşme yöntemiyle elde edilen verilerde ise genellikle betimsel analiz (12) tercih edilmiştir. Çok az sayıda çalışmada içerik analizi, söylem analizi ve eleştirel söylem analizi gibi yöntemler kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklere dayalı veri analizinde sırasıyla Ki-Kare (2), ANOVA (1), faktör analizi (1) ve korelasyon (1) teknikleri uygulanmıştır. Bununla birlikte, makalelerin neredeyse yarısına yakını (28) herhangi bir yöntem bilgisine yer verilmemiştir. Ayrıca Türk dizilerine ilişkin yapılan çalışmalarda genel olarak bir desen veya model kullanılmadığı tespit edilmiştir. Çalışmalarda, analizlerin çoğunda yöntem bilgisi bulunmaması bir eksiklik olarak görülebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Türk dizileri, 1974 yılından itibaren yurtdışında izlenmeye başlanmıştır. Zamanla Türkiye'de yıllık dizi üretiminde önemli bir artış yaşanmış; 2000'li yıllardan sonra ise Türkiye, dizi sektöründeki pazar payını artırarak ABD'nin ardından dünyada en fazla dizi ihraç eden ikinci ülke konumuna yükselmiştir. Başta Balkanlar ve Orta Doğu olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde Türk dizileri geniş izleyici kitlelerine ulaşmıştır. Türk dizilerinin yurt dışındaki izlenme oranlarının artmasıyla birlikte, bu alana yönelik akademik literatür de genişlemeye başlamıştır. Literatürde Türk dizileri üzerine farklı temalar ve yaklaşımlar çerçevesinde çok sayıda akademik çalışma bulunmakla birlikte, bibliyometrik analiz yöntemiyle gerçekleştirilen kapsamlı bir incelemeye rastlanmamaktadır. Bu araştırmada, Türk dizileri üzerine WOS'ta dizinlenen uluslararası makalelerin bibliyometrik analizi yapılmıştır.

Araştırma kapsamında, WOS veri tabanında yer alan 58 makalenin yıllara göre sayısal dağılımı, kullanılan araştırma yöntemleri, veri toplama teknikleri ve veri analizi yöntemlerinin dağılımları incelenmiştir. Ayrıca yazarların makale üretimi ve atıf performansına bakılmış, makalelerde kullanılan anahtar kelimelerin ve konu kategorilerinin yüzdesel dağılımları analiz edilmiştir. Bunların yanı sıra makalelerin yayımlandığı dergiler ve akademik katkı sağlayan üniversitelerin ilişki ağı görselleştirilmiştir. Bu veri analiz kapsamında elde edilen bulgulardan hareketle Türk dizilerinin dünyadaki izlenme sıklığı, etkilerinin boyutu ve kapsamı göz önüne alındığında, bu alanda yayımlanan 58 makalenin sayı olarak yetersiz olduğu söylenebilir. Her ne kadar 2021 yılından sonra Türk dizilerinin uluslararası etkisine yönelik çalışmalar artış gösterse de buna ilişkin akademik çalışmaların henüz istenilen düzeyde olduğu söylenemez. Ayrıca, Türk dizileriyle ilgili atıf grafiklerine bakıldığında, atıf ortalamasının oldukça düşük olduğu görülmektedir. En yüksek atıf alan çalışmalar, sırasıyla 29 ve 30 atıfla yalnızca iki makale olurken, diğer çalışmaların büyük bir kısmı çok az atıf almış veya hiç atıf almamıştır. Türk dizileri üzerine yazılan makalelere yapılan atıfların düşük olmasının, araştırmacıların önceki çalışmaların bulgularını göz ardı etmelerinden veya yeterince dikkate almamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Bibliyometrik analiz sonucunda elde edilen yazar işbirliği ağı, merkezi birkaç yazarın (örneğin Kaptan ve Kraidy, 2021) öne çıktığı ancak genel olarak ağ haritalarının birbiriyle ilişkisi parçalı bir yapıya sahip olduğu; gruplar arasında sınırlı etkileşimlerinin bulunduğu ve yazar topluluklarının kendi içinde yoğunlaşırken diğer gruplarla zayıf bağlantılar kurduğu görülmektedir. Bu durum Türk dizilerinin uluslararası etkisine rağmen yazarların iş birliklerinin düşük olduğu sonucu çıkarılabilir.

Elde edilen bulgulardan Türk dizileri üzerine yapılan akademik çalışmalar, geniş ve çok disiplinli bir konu yelpazesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Makalelerde kullanılan anahtar kelimeler ve ele alınan konular doğrultusunda, çalışmaların odaklandığı başlıca alanlar medya ve Türkiye kategorileridir. Bu iki tema, toplam çalışmaların %14'ünü oluşturarak temel araştırma eksenini ortaya koymaktadır. Kültür, diziler, pembe diziler ve toplumsal cinsiyet gibi konular da %4'lük oranlarla önemli çalışma alanları arasında yer almaktadır. Orta büyüklükteki kategoriler ise kurmaca, güç ve yumuşak güç olarak öne çıkarken, daha spesifik konularda çocuklar, boşanma, kimlik, politika, kadınlar ve feminizm gibi %1 oranındaki alanlardan oluşmaktadır. Bu dağılım, Türk dizileriyle ilgili araştırmaların sadece medya ve kültürle sınırlı kalmayıp siyaset, kimlik, uluslararası ilişkiler ve toplumsal cinsiyet gibi farklı disiplinleri de kapsadığını göstermektedir. Özellikle yumuşak güç ve yeni Osmanlılık (Neo-Ottomanism) kavramlarının ön plana çıkması, Türk dizilerinin Türkiye'nin dış politika ve uluslararası süreçlerle olan ilişkisini vurgulamaktadır. Genel olarak, çalışmaların ana odağı medya, Türkiye, toplumsal cinsiyet ve kültür olmakla birlikte, diğer kategoriler bu ana temaları destekleyen ve ilişkili konular olarak önem taşımaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, Türk dizileri üzerine uluslararası alanda en fazla akademik üretim Türkiye'deki üniversiteler tarafından gerçekleştirilmektedir. Hacettepe Üniversitesi 9 makale ile en önde yer alırken, Akdeniz Üniversitesi ve diğer bazı Türk üniversiteleri de önemli katkılar sunmaktadır. Yabancı üniversitelerden Northwestern, Qatar ve Viyana gibi kurumlar sınırlı da olsa dikkate değer çalışmalar yaptıkları anlaşılmaktadır. Genel olarak, akademik ağın sınırlı sayıda kurumla şekillendiği ve son dönemde artan uluslararası ilginin Türk dizilerini küresel bir akademik tartışma konusu haline getirdiği görülmektedir. Ancak özellikle Avrupa'daki üniversitelerin katkılarının henüz sınırlı olması, bu alanda daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Öte yandan Türkiye'deki akademisyenler, yabancı üniversitelerle daha fazla işbirliği yaparak disiplinlerarası ve üniversiteler arası çalışmalar yürütebilir. Son dönemde artan akademik ilginin sürdürülebilmesi ve güçlendirilmesi için, bu alandaki etkileşim ağlarının desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Türk dizileri üzerine yapılan akademik çalışmaların büyük çoğunluğu nitel yöntemlere dayanmaktadır; toplamda 58 makalenin 51'i nitel, 6'sı nicel ve sadece 1'i karma yöntem çalışmasıdır. Ancak karma yöntem çalışması, literatürde tanımlanan karma yöntem (Creswell & Clark, 2020) kriterlerini karşılamamaktadır. Nitel araştırmalarda genellikle belirli diziler veya sosyal medya platformları analiz edilmiş, ampirik çalışmalar ise sınırlı kalmıştır. Veri toplamada çoğunlukla yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılırken, nicel çalışmalarda anketler tercih edilmiştir. Analiz yöntemleri arasında doküman ve betimsel analiz yaygınken, içerik ve söylem analizleri daha az kullanıldığı görülmüştür. Öte yandan çalışmaların yaklaşık yarısından fazlası yöntem bilgisine yer vermedikleri, araştırmalarda tutarlı bir model veya desen kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca çalışmalarda örneklem büyüklükleri çoğunlukla belirsizdir ve etnografik yöntem nadiren (Cayli Rahte, 2017; Özalpman, 2024; Pandit ve Chattopadhyay, 2021) veya eksik uygulanmaktadır. Burada çalışmaların yöntem bilgisi açısından önemli eksiklik veya yöntem sorunu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak Türk dizileri geniş bir coğrafyada izlenmesine rağmen, disiplinlerarası akademik ilişkiler ve araştırmacılar arasındaki işbirliğinin zayıf olduğu görülmektedir. Analizlerde elde edilen grafikler, Türk dizileri üzerine oluşturulan akademik ağın yetersiz kaldığını ve çalışmaların etkisinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, konunun akademik anlamda daha fazla incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle, Türk dizilerinin izleyici kitlesi üzerine kapsamlı araştırmalar yapılması büyük önem taşımaktadır. Mevcut çalışmalar incelendiğinde, metodolojik eksiklikler nedeniyle geçerlilik ve güvenilirlik sorunlarının yaşandığı sonucuna ulaşılmaktadır. Çoğu araştırmada sorunsalın net bir şekilde belirlenmemesi, problem alanının açıkça tanımlanmaması ve analiz süreçlerinin belirsiz olması, araştırmaların bilimsel niteliğini zayıflatmaktadır. Bu belirsizlikleri gidermek için, sağlam bir yöntem bilgisiyle tasarlanmış çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türk dizilerinin uluslararası etkisini daha iyi anlayabilmek adına, bu alana özel ölçekler geliştirilerek araştırmaların nitelik ve nicelik açısından güçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, konuya daha derin bir bakış açısı kazandırmak için karma yöntem çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir.

Kaynakça

- Abu-Lughod, L. (2008). *Dramas of nationhood: the politics of television in Egypt*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Acosta-Alzuru, C. (2021). *Will it travel?: the local vs. Global tug-of-war for telenovela and Turkish dizi producers. Transnationalization of Turkish Television Series*, 1–26.
- Agiş, F. D. (2022). The relation of female characters to nature in the Turkish series wounded love (2016–2018): Ecofeminist Approaches. *CINEJ Cinema Journal*, 10(1), 27–58.
- Aktaş, A. (2024). Kırgızistan'da yayınlanan Türk dizilerinin yumuşak güç ekseninde değerlendirilmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 550-559.

- Algan, E., & Kaptan, Y. (2023a). Content is power: Cultural engineering and political control over transnational television. *International Communication Gazette*, 85(3–4), 325–344.
- Algan, E., & Kaptan, Y. (2023b). Turkey's TV celebrities as cultural envoys: The role of celebrity diplomacy in nation branding and the pursuit of soft power. In *Global Politics of Celebrity* (pp. 65–77). Routledge.
- Antezana Barrios, L., Andrada, P., & Mujica, C. (2021). Digital transformations and the impact of Turkish telenovelas in Chile: Back to melodrama. In B. Koç, D. Çoban, & Y. Yıldırım (Eds.), *Transnationalization of Turkish television series* (pp. 28–39). Istanbul University Press. <https://doi.org/10.26650/B/SS23.2021.006.03>
- Arık, İ., & Çelik, F. (2019). Türk dizilerinin Orta Asya Türk cumhuriyetlerinde Türkçe öğrenmeye etkisi: Kırgızistan örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 677–691.
- Arık, İ., & Çelik, F. (2023). Dublajı yapılan Türk dizilerinde deyimlerin ve kalıp ifadelerin aktarımı (Kırgızistan örneği). *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (13), 743–760.
- Arslan, Ş. (2022). *Kamu diplomasisi ve yumuşak güç oluşturmada Türk dizileri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Amzi-Erdogdular, L. (2019). Ottomania: Televised histories and otherness revisited. *Nationalities Papers*, 47(5), 879–893.
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4).
- Arslan, S., & Tetik, T. (2021). Quality TV, Turkish television history, and the transformation of Sıfır Bir. *Journal of Popular Film and Television*, 49(1), 40–51.
- Aslan, P. (2019). International communication within the context of popular culture: A study on the success Turkish television series have had in Latin America. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 2019(57), 25.
- Baran, Ş. (2023). Selling Turkish quality: Multiple proximities and Turkish format exports in the post-streaming era. *International Communication Gazette*, 85(3–4), 271–288.
- Barnett, M. and Duvall, R. 2005 . Power in international politics. *International Organization*, (59), 39 – 75.
- Barrios, L. A., Andrada, P., & Mujica, C. (2021). Digital transformations and the impact of Turkish telenovelas in Chile: Back to melodrama. *Transnationalization of Turkish Television Series*, 27.
- Basgoze, P., & Bozlak, E. (2021). Tüketicinin kurgusal markalara yönelik tutumunu etkileyen faktörler: Türk dizilerinde uygulama. *Sosyoekonomi*, 29(47), 285–299.
- Bhutto, F. (2019). How Turkish TV is taking over the world. *The Guardian*, 13.
- Borgman, C. L., & Furner, J. (2002). Scholarly communication and bibliometrics. *Annual Review of Information Science and Technology*, 36(1), 1–53.
- Brileva, D. (2023). Embedding crimea in Russia (n Empire): Russian views on crimea in the series 'Kurt Seyit and Shura/Alexandra'. *International Communication Gazette*, 85(3-4), 307–324.
- Brown, L. B. (2011). *Body parts on planet slum: Women and telenovelas in Brazil*. London, UK: Anthem Press.
- Brunsdon, C. (2002). The role of soap opera in the development of feminist television scholarship. In *To be continued...* (pp. 59–75). London, UK: Routledge.
- Buccianti, A. (2010). Dubbed Turkish soap operas conquering the Arab world: Social liberation or cultural alienation. *Arab Media and Society*, 10(2), 428.
- Bulut, E., & İleri, N. (2019). Screening right-wing populism in “New Turkey”: Neo-Ottomanism, historical dramas, and the case of Payitaht Abdulhamid. In *The Routledge Companion to Global Television* (pp. 244–255). London, UK: Routledge.
- Bulut, E., & Winter, Z. S. (2023). Contested masculinities and political imaginations in “New Turkey” and Çukur as authoritarian spaces of protection. *New Perspectives on Turkey*, 68, 49–70.
- Cayli Rahte, E. (2017). Global flow of culture and media: The audience reception of Turkish TV series in Kosovo. *Milli Folklor*, 114.

- Cull, N. J. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Los Angeles, CA: USC Center on Public Diplomacy at the Annenberg School.
- Celikkol, Y. Y. (2022). Russian popular geopolitics during crisis and war. *International Journal of Communication*, 16, 25.
- Celikkol, Y. Y. & Kraidy, M. M. (2023). Neo-Ottoman cool west: The drama of Turkish drama in the Bulgarian public sphere. *Critical Studies in Media Communication*, 40(5), 306–320.
- Cereci, S. (2014). Türk televizyon dizilerinin küresel başarısı: Evrensel insan yaklaşımı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28(1), 1–12.
- Cural, A. (2011). *Bush Doktrini ve askeri gücün önalıcı ve önleyici savaş kapsamında kullanılması* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2020). Karma yöntem araştırmaları: Tasarımı ve yürütülmesi (Y. Dede & S. Demir, Çev.). Anı Yayıncılık.
- Connell, J. (2012). Film tourism–Evolution, progress and prospects. *Tourism Management*, 33(5), 1007–1029.
- Çelik, C. H., & Seçil, D. V. H. H. (2021). The cultivation role of television in terms of violence, life in general, personality traits and the perception of old age. Вестник Московского Университета. Серия 10. Журналистика, 1, 148–167.
- Çelik, H. C. (2022). A Contextual comparison of violence depicted in television and Netflix series. *Violence and Gender*, 9(1), 1–10.
- Çevik, B. S. (2015). Kültürel diplomaside devlet dışı aktörler: Türk sineması ve dizileri. M. Şahin & B. Çevik (Ed.), *Türk dış politikası ve kamu diplomasisi* (ss. 391–437). Ankara: Nobel.
- Çevik, S. B. (2019). Turkish historical television series: Public broadcasting of neo-Ottoman illusions. *Southeast European and Black Sea Studies*, 19(2), 227–242.
- Deniz, A. Ç. (2010). Gümüş dizisinin arap kamuoyuna etkileri bir sosyal medya incelemesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 50-67.
- Emre Cetin, K. B. (2016). Pushing the limits of the family on Turkish television: Lost City , an alternative voice?. *European Journal of Communication*, 31(6), 694–706.
- Eşidir, O. V., Bak, G., & Altıntop, M. (2024). Türk dizileri konulu akademik çalışmalar: Bir bibliyometrik analiz. *6th International Black Sea Modern Scientific Research Congress*.
- Falchetta, J. (2022). Moroccan Arabic in TV fiction: Promoting de-localised individuals to model speakers. *International Journal of the Sociology of Language*, 2022(278), 203–227.
- Gilboa, E. (2008). Searching for a Theory of Public Diplomacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 55–77.
- Gilpin, R. (1981). *War and change in world politics*. New York: Cambridge University Press.
- Göksun, Y. (2018). Türk dizilerine dünyanın bakışı. İçinde, Y. Göksun (Ed.), *Televizyon dizilerinin keşfi* (pp. 67–83). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Gündüz, F. (2020). Sociological foundations of success of Turkish TV soap operas in the Balkans. *Propósitos y Representaciones*, 8(2), 41.
- Gürkan, H., Biga, N.T., & Ege, Ö. (2024). Breaking the borders: Gender dynamics in STEM portrayals in Turkish Netflix series. *Journal of European Studies*, 54(3), 322–340.
- Hidalgo, N., H., Aslan, P., & Almora, L. E. (2021). The consumption of Turkish TV series in Cuba: A study on the distribution, access, and effects of popular culture. *Transnationalization of Turkish Television Series*, 55–65.
- Iturri, G. C. (2021). Digital transformation: Turkish melodramas on Peruvian television. *Transnationalization of Turkish Television Series*, 113–125.
- Ivanović, Z., & Kovač, S. (2022). 'The fall of leaves': A Look at Turkish television series and families. *Etnoantropološki Problemi/Issues in Ethnology and Anthropology*, 17(2), 577–627.
- Iwashita, C. (2008). Roles of films and television dramas in international tourism: The case of Japanese tourists to the UK. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 24(2–3), 139–151.

- Kaçar, F. (2022). *Yurt dışında yayınlanan Türk dizilerinin sosyo-kültürel etkileri: Tunus örneği*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaçar, F. (2024). Dizi ve Seriyallerin Uluslararası İzleyiciler Üzerindeki Etkisi Ölçeği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(1), 81–100.
- Kaçar, F., & Hıdıroğlu, İ. (2025). Tür Bağlamında Türk Televizyon Dizilerinin ve Seriyallerinin Evrimi ve Dönüşümü. *Kronotop İletişim Dergisi*, 2(2), 339-369.
- Kantarci, K., Başaran, M. A., & Özyurt, P. M. (2017). Understanding the impact of Turkish TV series on inbound tourists: A case of Saudi Arabia and Bulgaria. *Tourism Economics*, 23(3), 712–716.
- Kaptan, Y., & Kraidy, M. M. (2021). Depoliticizing politics: Egypt's media boycotts in the Turkish Media. *Communication, Culture and Critique*, 14(3), 405–421.
- Larochelle, D. L. (2021). They're not that much different after all. The reception of Turkish series by Greeks between alterity and proximity. In *Transnationalization of Turkish Television Series* (pp. 67–81). İstanbul: İstanbul University Press.
- Mearsheimer, J.J. (2001). *The tragedy of great power politics*, New York: Norton.
- Mattelart, A. (1994). *Mapping world communication: War, progress, culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mohyidin, R. (2020). *The global appeal of Turkish drama series: A case study in Pakistan*. İstanbul: TRT World.
- Munshi, S. (2020). *Prime time soap operas on Indian television*. India: Routledge.
- Nye, J.S. (2004). *Soft power: the means to success in world politics* (1st ed.). New York: Public Affairs.
- Nye, J.S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94–109.
- Nye, J.S. (2017). *Yumuşak güç* (R. İ. Aydın, Çev.). Ankara: BB101.
- O'Neil, M. L. (2013). Selfish, vengeful, and full of spite: The representations of women who have abortions on Turkish television. *Feminist Media Studies*, 13(5), 810–818.
- Özalpman, D. (2024). Markers of self-identities for young Polish diasporic female viewers of The Magnificent Century (Turkish TV series, 2011–2014). *European Journal of Cultural Studies*, 27(5), 803–818. <https://doi.org/10.1177/13675494231189243>
- Özalpman, D., & Özmen, S. (2023). Viewing Turkish tv series in skopje: Audience memories on travelling cultural products. *International Communication Gazette*, 85(3–4), 250–265.
- Öztürkmen, A. (2018). "Turkish content": The Historical Rise of the Dizi Genre. *Tv/Series*, 13.
- Paiva, C. M., Pasqualin, F.A., & Barbosa, F.C. (2024). Muslim women and mental health care: Reflections from the series Ethos. *Saúde e Sociedade*, 33, e230378pt.
- Pandit, S., & Chattopadhyay, S. (2021). Turkish television series in India: Tracing the alternative circuits of transnational media flow. *Transnationalization of Turkish Television Series*, 41–54.
- Panjeta, L. (2014). The changing soaps and telenovela genre: Turkish series impact. *Epiphany. Journal of Transdisciplinary Studies*, 7(1), 137–166.
- Paris, J. (2013). Succès et déboires des séries télévisées turques à l'international. Une influence remise en question. *Hérodote*, 148(1), 156–170.
- Sevim, B. A. (2016). 'Once upon a time there was a poor but proud young man!': The legacy of oral culture in Turkish television series. *Milli Folklor*, 109, 31-43.
- Şentürk, R. (2018). Türk televizyon dizileri efsanesi ve gerçekler. İçinde, G. Yenal (Ed.), *Televizyon dizilerinin keşfi* (pp. 11–38). İstanbul: Kaknüs.
- Tahralı, F. O., Smets, K., & Meers, P. (2023). Cosmopolitan imaginary: The reception of Turkish TV series among young audiences in urban, rural, and diasporic settings (İstanbul, Emirdağ, and Brussels). *International Communication Gazette*, 85(3–4), 198–215.
- Thussu, D. K. (2018). *International communication: Continuity and change*. London: Bloomsbury publishing.

- Türk, M. S. (2024). Türk dizilerinin kültürel bağlamda dünyadaki etkileri. *TRT Akademi*, 9(22), 932–953.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2024, 28 Şubat). Son 3 yılda küresel alanda Türk dizilerine olan talep yüzde 183 oranında arttı. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/dis_basinda_turkiye/detay/son-3-yilda-kuresel-alanda-turk-dizilerine-olan-talep-yuzde-183-oraninda-artti. (Erişim Tarihi, 15.01.2025).
- Waltz, K. (1979). *Theory of international politics*. Reading, MA: Addison Wesley.
- Yakın, O., & Kaymas, S. (2024). Re-entering fandom pages in the era of new media ecosystems: The Case of Turkish television series and their devoted viewer communities. *Kritika Kultura*, 43. 25-49
- Yanardağolu, E., & Karam, I. N. (2013). The fever that hit Arab satellite television: Audience perceptions of Turkish TV series. *Identities*, 20(5), 561–579.
- Yazar, F. (2020). Kamu diplomasisi aracı olarak Türk dizi sektörünün değerlendirilmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3), 529–541.
- Yetkiner, B. (2024). Seküler ve muhafazakâr kimlik bağlamında “Kızılıçık Şerbeti” dizisinin alımlanmasına yönelik bir çalışma. *TRT Akademi*, 9(22), 752-779.
- Yıldırım, N. (2021). Noir than ever: Crime drama as the popular genre in Turkish streaming services. *Ankara Üniversitesi İlef Dergisi*. 127-148.
- Yılmaz, A. N. (2018). Kültür ve sanatın ulusal tanınırlığının pozitifleştirilmesinde bir araç olarak kullanılması: Türkiye'nin kültürel yumuşak güç potansiyeli. A. N. Yılmaz & G. Kılıçoğlu (Ed.), *Yumuşak güç ve kamu diplomasisi üzerine akademik analizler: Türkiye ve dünyadan örnekler* (ss. 11–39). Ankara: Nobel.
- Zamorano, M. M. (2016). Reframing cultural diplomacy: The instrumentalization of culture under the soft power theory. *Culture Unbound*, 8, 166–186.
- Zgurić, B. (2021). political and social-cultural narratives in Turkish TV shows: Between involuntary instrument of soft power and silent weapon for waging cultural war? *Anali Hrvatskog Politološkog Društva*, 18, 0–21.
- Zorlu, D. (2022). Powerful women, postfeminism, and fantasies of patriarchal recuperation in *Magnificent Century*. *New Review of Film and Television Studies*, 20(2), 220–242.

Extended Abstract

Aim and Scope

The aim of this study is to evaluate the academic studies conducted to analyse the international impact of Turkish TV series through bibliographic analysis. The study aims to examine the design, scope, methodology and data collection techniques used in publications on Turkish TV series. The study analyses the social, cultural and economic impacts of Turkish TV series, the journals in which these series are published, the universities where the research is conducted, author collaborations, citation rates and key themes in detail. In addition, with the quantitative and qualitative analyses of the research on Turkish TV series, it aims to fill the gaps in the literature and make academic studies on Turkish TV series in the international arena more comprehensive.

Methods

This research uses bibliometric and content analysis methods to analyse the international impact of Turkish TV series. As a data source, 58 articles published in the WOS database between 2011 and 2024 were selected as a sample. The sample of the study was determined as a result of a search using the keywords 'Turkish TV Series', 'Turkish Television Series' and 'Turkish TV Series'. These articles were analysed in terms of factors such as the journals in which they were published, authors, research methods used, annual distributions, number of citations, countries and themes of the studies.

The bibliometric analysis provides an overview of the academic studies on Turkish TV series and provides important data such as citation statistics, keywords and geographical distribution of research. This analysis helped to understand the impact of Turkish TV series in the international arena and the trends in the research field. In the research, visualisations and network maps were created through Biblioshiny using RStudio software for the data analysis process.

In addition, through content analysis, the textual content of the articles was analysed in detail and the themes of the studies on the social, cultural and economic effects of Turkish TV series were identified. Methodological aspects such as research methods, data collection tools and data analysis techniques were also addressed to identify gaps in the

literature and future research areas. This comprehensive approach allows for a deeper understanding of the international impact of Turkish TV series.

Findings

According to the findings of the research, it has been determined that Turkish TV series have significant social, cultural and economic impacts. Audiences in different regions around the world are introduced to a new culture through Turkish productions and this situation contributes positively to Turkey's international image. As a result of the analyses, it was seen that 58 articles published on Turkish TV series are insufficient and the number of researches in this field should be increased. After 2021, although it has been observed that studies on the international impact of Turkish TV series have increased, it can be said that these studies have not reached the desired level in terms of both quality and quantity. The low average number of citations and methodological deficiencies of the articles raise questions about the reliability and validity of the studies in this field. In particular, the lack of a specific methodology in many articles is a factor that negatively affects the scientific quality of these studies.

When we look at the citation graphs of academic studies on Turkish TV series, it is clearly seen that the average citation rate is quite low. The most highly cited studies are limited to only two articles and most of the remaining studies have received little or no citations. This situation reveals that the subject should be further analysed academically. The main reasons for this deficiency are that researchers do not cite previous studies sufficiently, literature reviews are inadequate and previous findings are ignored. This situation prevents the development of scientific interaction and discussion in the field. In addition, it is observed that most of the studies on Turkish TV series are published without providing a clear methodological information. This leads to problems such as lack of clear presentation of findings and insufficient scientific discussions.

It has been observed that the studies on the international impact of Turkish TV series have taken an interdisciplinary approach and addressed a wide range of topics. These studies are not only limited to main themes such as media, culture and politics, but also cover different fields such as socio-cultural structure, identity, history, economy and individual relationships. This shows that the multifaceted effects of Turkish TV series can be analysed in more depth with contributions from different disciplines. In addition, the fact that Turkish TV series are still widely watched in a large geographical area has important effects on the audience in regions where oral culture is dominant. This international success stems from the historical, sociological, cultural and economic similarities between Turkey and the countries where the series are watched. These similarities are usually centred on common denominators such as delayed modernity, strong oral culture tradition and being a third world country.

It has been determined that the majority of academic studies on Turkish TV series are carried out by Turkish academics and the number of studies conducted in foreign universities is very few. In addition, although there has been an increasing academic interest in this field in recent years, it has been found that international co-operation is insufficient and interdisciplinary research is lacking. This situation reveals that studies on the international impact of Turkish TV series should be encouraged more in the academic field.

Conclusion

This study reveals that there is a need for further research on the international impact of Turkish TV series. The bibliographic and content analysis of 58 articles in the WOS database shows that Turkish TV series have had a great social, cultural and economic impact, but the existing research has methodological deficiencies. Most of the studies were conducted with qualitative methods, while empirical research was limited. This situation emphasises the need for methodological strengthening in order to analyse the international impact of Turkish TV series in a stronger way. If academics in Turkey increase their cooperation with foreign universities and encourage interdisciplinary studies on Turkish TV series, it will contribute to the research in this field to become more grounded. In conclusion, in order to analyse the international impact of Turkish TV series more comprehensively, methodologically strengthened studies that balance quality and quantity, fill the gaps in the literature and increase empirical studies are needed.